

ՏԱՐԲԵՐԱԿ Ա

**ՇԱԲԱԹ ԱԻՐ ՔԱՌԱՄՆԻՅ ՃԱՇՈՅՆ. ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ ԵՓՐԵՍԻ ԽՈՐԻՆ
ԱՍՈՐԻՈՅ ԱՍԱՅԵԱԼ ՎԱՍՆ ՉՈՒՏԵԼՈՅ ԶԶՈՐԵՔՇԱԲԱԹՆ ԵՒ ԶՈՒՐ-
ԲԱԹՆ ԵՒ ՎԱՍՆ ՈՒՐԱՑՈՂԱՅՆ ԵՒ ՊԻՂԾ ՅԻՇՈՑՆԱՏՈՒԱՅՆ***

Ո՛վ եղբարք իմ սիրելիք եւ քրիստոսասէր ժողովուրդք, լսեցէք¹ ինձ եւ ի միտ առէք զքարոզս² եւ զպատուիրանս զայս, զոր հանդերձեալ եմ պատմել³ ձեզ, զի ոչ ի⁴ մարգարէիցն եւ ոչ յառաքելոցն եւ ոչ ի վարդապետաց եւ ոչ ի քահանայից⁵ է ասացեալ. այլ նոյն Ինքն Աստուած⁶ Իւր^{6ա} ամենասուրբ բերանովն յԱւետարանի անդ աղաղակելով⁷ ասէ վասն անաւրէն ուրացողացն եւ պիղծ յիշոցնատուաց, որք⁸ ապականեն զհոգի եւ զմարմին եւ առ ոտն հարկանեն զաւր սգոյ եւ չարչարանացն Քրիստոսի: Վասն զի որք լուծանեն զչորեքշաբաթն կամ զուրբաթն⁹ ոչ եթէ ընդ մեղաւք միայն^{9ա} անկանին¹⁰, այլ ի հաւատոյն¹¹ որոշին եւ ի քրիստոսական գնդէն հեռանան^{11ա}, վասն զի յաւուր չորեքշաբաթի եղեւ խորհուրդ^{11բ} արարչութեան եւ յաւուր ուրբաթի ստեղծ Աստուած զմարդն: Յաւուր չորեքշաբաթի չարնախանձ եղեւ Ադամայ եւ յաւուր ուրբաթի ուտել ետ ի պտղոյն եւ ելանել^{14ա} յաստուածագործ դրախտէն: Յաւուր չորեքշաբաթի¹⁵ մարմնացաւ Քրիստոս^{15ա} ի սուրբ Կուսէն, յաւուր չորեքշաբաթին Յուդայ մատնեաց զՔրիստոս^{15բ} եւ յաւուր ուրբաթի ծնաւ Քրիստոս^{15գ}, եւ յաւուր ուրբաթի խաչեցաւ Քրիստոս^{15դ}:

Արդ, որ զչորեքշաբաթն լուծանէ¹⁶ ընդ Յուդայի մատնչին պատժին^{16ա} եւ ընդ աստուածավաճառացն դատեսցի ի Քրիստոսէ^{16բ}, եւ որք զուրբաթն լուծանեն ընդ Պիղատոսի դատապարտին^{16գ} եւ ընդ այլ^{16դ} խաչահանուացն համարեսցին^{16ե}: Իսկ որ անչարչարանաւք եւ անպատուիասս հանէ զբան ուրացութեան ընդ պեղծ բերանն, եւ ասէ զբան ահագին եւ սոսկալի, որ կոչի ուրացութիւն՝ զնայ ուրացեալ է Արարիչն երկնի եւ երկրի¹⁷: Լուարուք զահագին բան Փրկչին, որ ասէ^{17ա} .Որ ուրացի զԻս առաջի մարդկան՝ ուրացայց եւ Ես զնա առաջի Հաւր Իմոյ, որ յերկինս էե^{1*}: Քանզի ոչ լինի թողութիւն ուրացողին, այլ հուրն անշէջ եւ աններելի պատուհասն եւ սոսկալի տանջանքն է նմա պատրաստեալ¹⁸ եւ ոչ գտանէ¹⁹ ողորմութիւն յԱստուծոյ, զի առանց պատուհասի եւ չարչարանաց ուրացաւ զՔրիստոս²⁰:

Արդ,^{20ա} աղաչեմ զձեզ^{20բ}, հարք իմ եւ եղբարք²¹ եւ ծառայակիցք իմ^{21ա} զլսելիս ձեր առ իս մատուցիք եւ մի՛ անգիտութեամբ եւ դանդաղանաւք ընդունիք զհրամանս²², զի ի բերանոյ Աստուծոյ²³ է եւ ոչ ի հողեղինէ^{23ա}, զոր եւ ես լսողացդ մատուցանեմ մաղթանաւք եւ^{23բ} անփոփոխելի մտաւք՝ պատրաստ ունելով զլսելիս ձեր առ իս^{23գ}, զի այս իսկ է պատուիրանն Աստուծոյ,^{23դ} որ հաւատա եւ առնէ՝ եղիցի նա որպէս զաղանի նորափետուր՝ զարդարեալ առաջի փառացն Աստուծոյ^{23ե} եւ որք ոչ հաւատան Բանին Աստուծոյ^{23զ} բարկութիւն Աստուծոյ մնա ի վերայ նոցա²⁴: Այլ^{24ա}, զոր դարձեալ^{24բ} ասեմ ձեզ, ի միտ առէք՝

¹ Մատ. Ժ 33, Ղկ. ԺԲ 9:

պահել զպատուիրանս եւ զհրամանս²⁴ Աստուծոյ՝ մի՛ զմիտսդ²⁵ եւ զականջսդ ընդ վայր^{25ա} տարածանել²⁶, զի սատանա ոչ տայ^{26ա} լսել պատուիրանացն Աստուծոյ: Եւ որ ոչ լսէ պատուիրանին Աստուծոյ²⁷ նմանեցի^{27ա} այնմ, որ Դաւիթ ասէ. «Սրտմտութիւն նոցա ըստ նմանութեան աւձի, որպէս²⁸ իժի եւ քարբի, զի խցեալ է զականջս իւր՝ ի չլսելոյ զձայն թովչի ճարտարի, եւ մի՛ առցէ²⁹ դեղ ի դեղատուէ իմաստնոյ^{2*}»^{29ա}: Աղէ, ածէք³⁰ զմտաւ, թէ ով է թովչի կամ ով³¹ իմաստուն դեղատուն^{31ա}: «Թովչին ճարտար» քահանայն է եւ «իմաստուն^{31բ} դեղատուն»՝ Աստուած:

Ո՛վ անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատուի³², ի գուր վաստակաւոր^{32ա}. որպիսի հուր եւ աննէրեկի տանջանք^{32բ} պատրաստեալ է^{32գ}, որ զանասնախառն եւ զպիղծ^{32դ} բան յիշոցացն ասեն: Դարձեալ ասեմ^{32ե} անաւրինին՝ յանդիմանելով զնա. Ո՛վ անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատու, ո՞չ ապաքէն գազանք եւ անասունք արիւնեն զԱստուած³³, իսկ անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատուն թշնամանէ զԱստուած^{33ա}:

Դարձեալ ասէ Տէր^{33բ}. Գազանք վայրենիք եւ անասունք^{33գ}, որք³⁴ ի լերինս բնակեալ են եւ հեղուն զարին³⁵ մարդկան, ամենեքեան^{35ա} զսուրբ զանունն Աստուծոյ^{35բ} փառաւորեն, եւ Աստուած կերակրէ զնոսա^{35գ} ի ժամու^{35դ}: Իսկ³⁶ անաւրէն եւ պիղծ^{36ա} յիշոցնատուն³⁷ թշնամի է³⁸ Աստուծոյ^{38ա}: Ջրերան քո եւ զլեզու, տես, արարի, ասէ Աստուած, զի յաշխարհի զիս փառաւորես, եւ դու դարձուցեր³⁹ զայդ Ինձ ի թշնամութիւն եւ ի ցնծութիւն սատանայի, արբանեակ եղեր հաւրն քո սատանայի եւ կատարիչ⁴⁰ կամաց նորա: Ո՛վ^{40ա} հակառակ ճշմարտութեան եւ⁴¹ պիղծ հայհոյիչ բերան, գործաւոր եւ վաստակաւոր⁴² սատանայի, այն արն տեսանես զպատիժն⁴³ քո, յորժամ հասանի գալուստ⁴⁴ Որդւոյն Աստուծոյ՝ արդար դատաւորին Քրիստոսի. եւ յար մեծի ատենին⁴⁵ եւ ար մահս քո լինի ի ձեռն նորա, եւ կապանք⁴⁶ անլուծանելի դնի ի բերան քո⁴⁷ եւ քարշեն զքեզ ի տուր^{47ա} անշէջ եւ բորբոքի ի վերայ քո եւ ծախէ զանաւրինեալ մարմին քո^{47բ}, ո՛վ անաւրինեալ եւ պիղծ յիշոցնատու⁴⁸: Յայնժամ իջանէ Աստուածութիւն յերկնից յերկիր⁴⁹ եւ «երկինք առաջի նորա գալարին որպէս մագաղաթ^{3*50}» եւ «երկիր որպէս մոմ⁵¹ հալի առաջի նորա^{4*}»: Եւ Դաւիթ՝ քնար հոգւոյն ասէ^{51ա}. «Ասացից⁵² ինձէն զմեղս իմ^{5*}», Եւ դարձեալ «Զմեղս իմ ցուցից քեզ եւ զանաւրէնութիւնս իմ ոչ ծածկեցից ի քէն»^{52ա}: Արդ, եթէ խոստովանի անաւրէնն զմեղս իւր ի ձեռն քահանային՝ զնալով ի դուռն եկեղեցւոյն^{52բ} դնելով դեղ ապաշխարութեան դառնայ ի^{53ա} չարեացն: Ապա քաղցրանա բարերարն^{53բ} Աստուած, թողութիւն առնէ յանցանաց^{53դ} նորա: Ապա թէ ոչ դառնա ի մեղաց^{53ե} եւ դադարէ⁵⁴ ի չարեաց⁵⁵՝ եւ ի նոյն չարիսն⁵⁶ մեռանի: Յայնժամ ասէ Տէրն եւ ճշմարիտ^{56ա} քննողն⁵⁷ Աստուած^{57ա} երկրորդ անգամ. Ո՛վ հայհոյիչ⁵⁸ եւ պիղծ^{58ա} բերան եւ անաւրէնութեան պաշտանեա եւ սուտ քրիստոնեայ^{58բ}, զի՞նչ բարի տեսայ յանաւրինեալ^{58գ} բանիցդ⁵⁹ եւ յանաւրէն^{59ա} յիշոցացդ, կամ

² Սղմ. ԾԷ 5-6:

³ Եսայի ԼԴ 4:

⁴ Եսայի ԿԴ 2:

⁵ Սղմ. ԼԱ 5:

զի՞նչ բարի եցոյց քեզ բան⁶⁰ քո անաւրինեալ, որ ի յերկինս զԱթոռն Իմ⁶¹ շարժես⁶²: Ասէ Տէր ամենակալ⁶³. «Ես արարի զերկինս եւ զերկիր, Ես հաստատեսցի զարեգակն եւ զլուսին եւ զաստեղս, զծով եւ զցամաք եւ Ես տամ կերակուր ամենայն⁶⁴ թռչնոց երկնից եւ զազանաց շունչ կենդանի, եւ Ես⁶⁶ կերակրեմ զամենայն արարածս առատ^{66ա} բարերարութեամբ Իմով»^{66բ}: Իսկ դու, ընդ էր ատեցեր զԻս⁶⁷ եւ զսատանա սիրեցեր⁶⁸, եւ արարեր քեզ բարեկամ զսատանա^{68ա}: Ես վասն քո յերկնից^{68բ} ի յերկիր իջի եւ ի Կուսէն մարմնացայ եւ մարդացայ^{68գ},

Վասն քո, հրեայքն ապտակեցին զԻս եւ Բեղզեբուղ կոչէին զիս^{6*} եւ^{68դ} ի պոռնկութենէ ծնեալ⁶⁹ ասէին զիս^{69ա}:

Վասն քո⁷⁰ սամարացի եւ դիւահար կոչէին զիս հրեայքն⁷¹ եւ քարկոծ առնէին⁷²:

Վասն քո ի Յորդանան գետ⁷³ մկրտեցայ եւ⁷⁴ զքեզ մկրտութեամբ^{74ա} մաքուր քրիստոնեա զարդարեցի եւ Ինձ որդի կոչեցի^{74ա}:

Վասն քո թուք եւ ապտակ ընկալայ⁷⁵:

Վասն քո ի Խաչ ելի եւ հեղի զարին Իմ եւ զքեզ Իմ արեամբս^{75ա} գնեցի^{75բ} եւ Հաւր Իմոյ ընծայեցի եւ զարքայութիւն Իմ^{75գ} քեզ պատրաստեցի, ճանապարհ^{75դ} հորդեցի^{75ե} գալ առ Իս, որպէս ասէ⁷⁶, թէ՛ «Ուր Ես եմ, անդ եւ պաշտանեսայն իմ եղիցի»^{7*}: Ո՛վ անաւրէն եւ պիղծ⁷⁷ յիշոցնատու, անաւրէնութեամբ մատուցանես^{77ա} պատարագ զանասունս^{77բ} ի հաւտից քոց ո՛չ⁷⁸ զիտես, թէ⁷⁹ պիղծ է այն⁸⁰ եւ խոտան առաջի Աստուծոյ եւ սուրբ Սեղանոյն: Որպէս ասէ Եսայի մարգարէն⁸¹. «Թէ⁸² մատուցանիցէ ինձ անաւրէն յիշոցնատուն եզն^{82ա} պատարագ, այնպէս է, որպէս եթէ շուն ոք մորթիցէ, եւ մատուցանիցէ ինձ^{82գ} նաշի^{82դ} կամ բաշխի ի պիղծ^{82ե} վաստակոց իւրոց, այնպէս է ինձ^{82զ} որպէս է եթէ ոք^{82է} հեղու արին խոզի, եւ եթէ մատուցանիցէ ինձ^{82ը} կնդրուկ, այնպէս է, որպէս թէ ոք հարկանիցէ կառափն մարդոյ^{8*} 83»:

Լուր^{83ա} Պաւղոսի, որ ասէ⁸⁴. «Ամենայն բան տգեղ ի բերանոյ ձերմէ մի՛ ելցէ»^{9*}: Եւ մարգարէն^{84ա} Դաւիթ ասէ. «Լռեցո զլեզու քո ի չարութենէ եւ շրթունք քո մի՛ խաւսեցին զնենգութիւն, խոտորեա ի չարէ եւ արա զբարի»^{10*}:

Զի^{84բ} յիշոցնատուին պիղծ են⁸⁵ պահքն^{85ա}, պիղծ են⁸⁶ աղաւթքն^{86ա}, պիղծ են եւ ալթեւանք⁸⁷ նորա, պիղծ են⁸⁸ եւ խունկք նորա, որպէս թէ յարդ եւ ժանդ^{88ա} ոք ծխեսցէ⁸⁹, եւ ճրագ նորա⁹⁰, որ վառէ յանուն^{90ա} սրբոց, այնպէս է որպէս^{90բ} թէ ոք հայիոյութեամբ անարգեսցէ զԽաչ եւ զեկեղեցի⁹¹: Ո՛վ անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատու, հայր քո սատանա է եւ դու կամարար նորին^{91ա} եւս, զի՞արդ իշխես .բանալ զպիղծ եւ զազրացեալ^{91բ} բերանդ եւ յիշել զանունն Իմ⁹², քանզի բարբառակից եւ կամարար^{92ա} սատանայի եւս: Ո՛վ անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատու, զի՞արդ կաս յամառեալ ի մեղս չարութեան սատանայի⁹³ եւ խնուս զա-

^{6*} Տե՛ս Ստթ. ԺԲ 24, ՂԿ. ԺԱ 15:

^{7*} Յովի. ԺԲԲ 26:

^{8*} Եսայի ԿԶ 3:

^{9*} Եփես. Դ 29Է

^{10*} Սղմ. ԼԳ 14:

կանջսդ քո^{93ա} որպես իժի եւ քարբի՝ չլսել⁹⁴ զձայն թովչի ճարտարի: Երգեր^{94ա} Գաբրիէլ հրեշտակապետն⁹⁵ աղաչելով⁹⁶ եւ ասէր. Տէր, ողորմեա ինձ վասն աստուածութեան Քո⁹⁷ եւ տուր ինձ⁹⁸ պատասխանի, աղաչեմ զմարդասիրութիւնդ Քո, թէ լինիցի որ ի ծերոց կամ ի տղայոց կամ յերիտասարդաց կամ ի կուսից⁹⁹ կամ ի կանանց, որ¹⁰⁰ հանէ բան անարեւնութեան ընդ բերանն իւր՝ զի՞նչ է պատուհաս նորա: Պատասխանի ետ¹⁰¹ Փրկիչն եւ ասէ. Նորա թողութիւն ոչ գոյ, այլ յանլոյծ կապանսն կայցէ, եւ դատաստան¹⁰² նորա առ սատանայ է^{102ա}:

Լուարուք զբանս Տեառն զահաւոր^{102բ} եւ զսոսկալի եւ զարհուրեցուք^{102գ}, հայեցարուք ի ձեզ, յորժամ ցաւքն նեղեն զձեզ¹⁰³ եւ մեղքն յիշեն^{103ա} եւ չարիքն պատեն^{103բ} շուրջանակի, եւ դու վայ եւ եղուկ կարդաս^{103գ} ասելով. Ով^{103դ} թշուառական անձն մեղաւք¹⁰⁴, զի՞նչ գործեցեր. զքեզ միայն գտի մեղաւք: Արդ, մի՛ մնար եւ խոստովանեայ¹⁰⁵, մի՛ վստահանար ի բարեկենդանութեան քո¹⁰⁶, քանզի չար է արն այն. յայնժամ¹⁰⁷ դողաս եւ սարսէս^{107ա} եւ կրճտես զատամունսդ^{107բ} ոչ որ^{107գ} է, որ աւգնէ եւ փրկէ զքեզ, քանզի ճեպումն ի հոգւոյդ եւ տազնապումն¹⁰⁸ մարմնոյդ, որ զհոգիդ ի բաց պահանջէ, եւ ոչ կարես ժամանել խոստովանութեան^{108ա}, իբրեւ զորոգայթ ըմբռնէ^{108բ} քանզի¹⁰⁹ գող է արն այն. իբրեւ թռչուն սլանայ, եւ ոչ զհտես, եթէ ի¹¹⁰ լեառն կործանիցիս^{110ա} թէ՞¹¹¹ ի ձոր որոգայթիս կամ ի գետ կամ ի ծով¹¹² անկանիցիս¹¹³, կամ վիմաւք^{113ա} քարավէժ լինիցիս¹¹⁴, կամ գազանաբէկ լինիցիս, կամ անարգել կորնչիս¹¹⁵, կամ սրով մեռանիցիս^{115ա} կամ ի գերութիւն անկանիցիս^{115բ} կամ զփողիցդ¹¹⁶ դժնդակ ցաւաւք^{116ա} վերք հասանիցեն¹¹⁷, եւ դու^{117ա} անապաշխար ի գեհենն անկանիցիս¹¹⁸ եւ ոչ որ կարէ աւգնել քեզ յանաչառ դատաստանին¹¹⁹. ո՛չ հայր, ո՛չ մայր, ո՛չ եղբայր, ո՛չ քոյր, ոչ այր զկին կարէ թափել եւ ոչ կին՝ զայր, բայց՝ միայն բարեգործութիւն իւր: Արդ, մի՛ երթար մեղաւք ի գեհենն¹²⁰, այլ¹²¹ ապաշխարութեամբ՝ ի կեանսն յաւիտենից: Քանզի ժամ է դառնալոյ¹²² յապաշխարութիւն եւ ժամ է զալ¹²³ ի դուռն եկեղեցւոյ եւ ի ձեռն քահանայի: Յուսա յԱստուած, դիմեա յեկեղեցին^{123ա}, քանզի եկեղեցին արեգակն է արդարութեան^{123բ}, քաւարան է մեղաւորաց¹²⁴, սրբիչ է¹²⁵ յանցանաց^{125ա}, ժողովարան է¹²⁶ մոլորելոց^{126ա}, նաւահանգիստ է¹²⁷ արդարոց, դուռն է¹²⁸ երկնից^{128ա}, ճանապարհ է¹²⁹ արքայութեան ի վերին Երուսաղէմ^{129ա}, որ է մայր մեր ամենեցուն, որք մտանեն ընդ դրունսն նորա¹³⁰ հաւատով^{130ա} եւ խոստովանութեամբ եւ արինութեամբ յարկս նորա ի¹³¹ ձեռն քահանային, զի կարող է քահանայն թողուլ զմեղս՝ թէպէտ եւ տկար իցէ¹³² որպէս Տէրն մեր^{132ա} հրամայեաց Պետրոսի եւ ասաց^{132բ}, թէ՝ «Ձոր կապիցես¹³³ յերկրի՝ եղիցի կապեալ յերկինս»^{11*}: Նոյնպէս¹³⁴ եւ քահանայն թողու, զոր Տէր հրամայեաց¹⁴⁰:

Ո՛վ մարդ, մի՛ յուսար ի ժամանակս¹⁴¹ ծերութեան քո, մի՛ ասեր¹⁴², թէ ի ծերութեան¹⁴³ ապաշխարեմ¹⁴⁴, զի գող է թշնամին, խաբէ եւ կորուսանէ զքեզ եւ ոչ ժամանես ապաշխարել: Զի՞նչ է ապաշխարելն¹⁴⁵. դադարելն ի մեղաց, մեղանչելն մարդկարէն է եւ չդառնալն՝ սատանայէ¹⁴⁶: Պարտ է նախ¹⁴⁷ երթալ առ քահանայն եւ^{147ա} խոստովանել

11. Մտթ. ԺԶ 19:

զմեղսն^{147բ} եւ ոչ թաքուցանել ամաչելով¹⁴⁸: Զի եթէ աստէն^{148բ} ի միոջէ քահանայէ ամաչելով թաքուցանես զմեղսն եւ ոչ խոստովանիս¹⁴⁹՝ ի տիեզերական հրապարակին զի՞նչ անես^{149ա} յորժամ տիեզերք ամենայն ժողովին եւ գաղտնիք մարդկան յայտնին եւ ի Քրիստոսէ ամալթով լինին^{150ա}: Իսկ որք խոստովանին¹⁵¹ զմեղս իւրեանց¹⁵² եւ հաղորդին¹⁵³ ի^{153ա} մարմնոյ եւ յարեանն^{153ա} Որդւոյն Աստուծոյ¹⁵⁴, յորժամ վախճանի, տանին հրեշտակք զհոգի նորա ի լուսեղէն աւղն¹⁵⁵՝ ունելով¹⁵⁶ զհաղորդութիւն յաջոյ ձեռնին իբրեւ զմոմեղէն, եւ խոստովանութիւն ի բերանն¹⁵⁷ իբրեւ զմատանի արքունական, նմա դոնապանն բանա, եւ մերձ կացուցանէ առաջի¹⁵⁸ փառաց Աթոռոյն Աստուծոյ¹⁵⁹: Եւ հաղորդութիւն, զոր ճաշակեաց ի մարմնոյ եւ յարենէ Տեառն¹⁶⁰, մտանէ ի մարմինն^{160ա} եւ հալէ¹⁶¹ զսառնացեալ մեղսն եւ առնէ իբրեւ զոսկի, գործէ առանց աղտոյ եւ¹⁶² զոսկերս մարտիրոսաց^{162ա}: Իսկ որ ոչ խոստովանի՝ կարկի լեզու նորա որպէս զաւծի եւ որպէս զանասուն բերանակալ լինի^{162բ} եւ յետին թոշակին ոչ կարէ հասանել¹⁶³: Եւ որք ի յետին թոշակէն զրկին¹⁶⁴՝ առնուն հրեշտակք զհոգի նորա^{164ա} եւ տանին¹⁶⁵ ընդ խաւարային^{165ա} աւղն¹⁶⁶: Նմա դոնապանն ոչ բանա^{166ա}, քանզի մատանի արքունական^{166բ} ոչ ունի: Այլ^{166գ} է բնակութիւն նորա յատակս դժոխոց, հուրն անշէջ ըմբոնէ զնա եւ որդն անքուն քանցեն զմարմին եւ զլեզու նորա: Այնպիսոյն ոչ է արժան¹⁶⁷ պատարագ մատուցանել, այլ բաշխել զինչս նորա կարատելոց եւ գերեաց,¹⁶⁸ զի տանջանացն ներողութիւն գտցէ^{168ա}:

Արդ¹⁶⁹, աղաչեմ զձեզ եղբարք իմ, դադարեացուք ի լռելոյ զայնպիսիսն, որ հանեն զբան հայիոյութեան ընդ պիղծ բերանն, զի այդ են մեղք մահուչափ, որ կորուսանէ զհոգին ի հրացայթ տարտարոսն, դատող նորա սատանայ է, եւ հոգի նորա ի դժոխս: Քանզի այդ է վճիռ դատաստանի նորա, զի անչափ կորստեան եհաս: Իսկ որ հանեն զբանն անաւրէն ընդ պիղծ բերանն, զայնպիսեացն զաղաւթսն ոչ ընդունի Աստուած, եւ զձայն զաբրիկէեան փողոյն ոչ լսեն եւ ի դատաստանն Քրիստոսի ոչ մտանեն եւ որոշեալ են ի փառաց Որդոյն Աստուծոյ, այլ զտանջանսն յաւիտենից ժառանգեն, քանզի խիստ գտաւ բանն անաւրէն յիշոցացն քան զշնորհիւն, քան զգողութիւն, քան զպոռնկութիւն, քան զարուագիտութիւն, քան զանասնամոլութիւն եւ քան զամենայն մեղս: Իսկ որ պիղծ բան յիշոցացն ասէ, բարկացուցանէ զԱստուած եւ զվերին զաւրսն տրտմեցուցանէ, եւ Հոգին Սուրբ հեռանայ ի նմանէ, եւ բնակարան դիւաց լինի, եւ բարկութիւն Աստուծոյ մնայ ի վերայ նորա, եւ մեղաց նորա թողութիւն ոչ լինի: Հուր բորբոքի ի վերայ նորայ եւ կիզէ զանսուրբ մարմին նորա: Եւ ելցէ ի խաւարն արտաքին, ուր լալ աչացն եւ կրճել ատամանցն: Եւ քահանայ որ լսէ զբանն անաւրէն յիշոցացն եւ զանց առնէ, հասցին ի վերայ նորայ բանքն, զոր ասաց Փրկիչն. «Առէք ի դմանէ զտաղանդն». զի՞նչ. զառաքելութիւնն, զմարգարէութիւնն, զքահանայութիւնն, զոսկալին ասեն՝ զշնորհքն աւագանին, ընդ մէջ կտրեցէք եւ զբաժին նորա ընդ անհաւատսն դիք: Ահա այդ են խոստումն քահանային, որ լսէ զբանն անաւրէն եւ զանց առնէ, քանզի յիշոցնատուն որոշեալ է ի շնորհաց Հաւր եւ ի փառաց Որդոյն Աստուծոյ, եւ յողորմութենէ Հոգոյն Սրբոյ զրկեալ գտանի: Ոչ է արժան բնակել ընդ նմա, այլ որոշեալ ի սիրոյ եւ ի սեղանոյ նորա, զի պիղծ է կերակուր եւ ըմբելի նորա, պիղծ է սեղան եւ սեղանակից նորա եւ ամենայն ինչքն նորա պիղծագոյնք են, զի դէռ մերձ են առ նայ, եւ զաւրք դիւաց բոլորեալ են շուրջ զսեղանով նորա եւ կորնչի յաւուր բարկութեան իւրոյ զոր աւրինակ թոշի ազոաւ ի բունոյ իւրոյ, նոյնպէս թոշի ոգի պղծոյն յիւրում մարմնոյն եւ

այնչափ կորստեան հանդիպի, ոչ առնու մասն եւ բարին յողորմութենէն Աստուծոյ, այլ անչափ բարկութիւն եւ աններելի պատուհաս մնա նմայ: Բայց արդարոյն առաջնորդեն հրեշտակք, զանաւրինացն հոգիքն ընկալցեն դէս¹⁷⁰:

Ո՛վ եղբարք¹⁷¹, երկերուք ի մահուանէ, երկերուք ի հրոյն, զի անշէջ է, երկերուք ի տարտարոսացն, զի ոչ ունին յինքեանս ճաճանչ լուսոյ, երկերուք ի յորդանցն, զի անքուն են եւ անվախճան: Եւ դարձեալ ասէ.

Վա՛յ ինձ, զի քարոզէին եւ ոչ լսէի: Վա՛յ ինձ, զպատուիրանն ոչ պահեցի եւ զձոգին Սուրբ տրտմեցուցի: Վա՛յ է ինձ, զի տեղեակ էի արդարութեան եւ կատարեցի զանաւրեւութիւն: Վա՛յ է ինձ, զի տեսանէի զլոյսն եւ փախչէի ի խաւարն: Ո՛վ լայցէ զիս կամ ո՛վ ողբասցէ զմեռեալս մեղաւք եւ զկործանեալս անաւրէնութեամբ: Վա՛յ անաւրինաց յաւուր մահուան իւրոյ: Խոստովանիմ հոգով եւ մարմնով մինչ դեռ ի սգայութեան եմ:

Խոստովանիմ զՀայր, որոյ հայրութիւնն անհասանելի է:

Խոստովանիմ զձոգին Սուրբ, որ ի Հարեւելանէ եւ ընդ Որդւոյ երկրպագեալ եւ փառաւորեալ միութեամբ Երրորդութեամբ:

Եւ արդ, եղբարք, ապաւինիմք ի Նորայ մարդասիրութիւնն, որ վասն մեր՝ մեղաւորացս խոնարհեցաւ յերկնից ի յերկիր, զի զմեզ ազատեցէ ի մեղաց եւ յերկնից բարութիւնսն հասուցանէ ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, Որում փառք յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն¹⁷²:

ՏԱՐՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ

Խորագիր՝ Ը Երանելոյն Եփրեմի Խորին Ասորւոյ եւ տիեզերաց վարդապետի ասացեալ վասն անաւրէն ուրացողացն եւ պիղծ յիշոցնատուացն եւ վասն լուծանելոյ զուրբաթ կամ զչորեքշաբաթ՝ ուտելով կամ ըմպելով: Բ յիշընցնատուաց (**այսպէս եւ այլուր**):

Բնագիր՝ 1 Ը լուարուք: 2 Ը զքարոզ: 3 Ը յասել **փիւ**. պատմել: 4 Ը **չիք** ի: 5 Ը ոչ քահանայից եւ ոչ վարդապետաց: 6 Ը այն Աստուծոյ **փիւ**. նոյն... Աստուած, Աստուծոյ: 6ա Ը զոր **փիւ**. իւր: 7 Ը աղաղակեալ: 8 Ը որ: 9 Ը զուրբաթ (Ը զուրբաթին) եւ զչորեքշաբաթ: 9ա Ը BC **չիք** միայն: 10 Ը մտանեն **փիւ**. անկանին: 11 Ը հաւատոցն: 11ա Ը ի Քրիստոսէ արտաքս անկանին **փիւ**. որոշին... հեռանան: 11բ Ը եղև խորհուրդ: 12 Ը ուրբաթու: 13 Ը զուրբաթի զմարդն էստեղծ Աստուած: 14 Ը մարդոյ, Ը բանսարկուն վասն մարդոյն **փիւ**. Աղամայ: 14ա Ը ելեալ **փիւ**. ելանել: 15 Ը չորեքշաբաթին: 15ա Ը Քրիստոս մարմնացաւ: 15բ Ը BC եւ յաւուր ուրբաթի ծնաւ Քրիստոս **փիւ**. յաւուր... զՔրիստոս: 16 Ը լուծանեն: 16ա Ը BC **չիք** պատժին: 16բ Ը **չիք** դատեցի ի Քրիստոսէ: 16գ Ը BC **չիք** դատապարտին: 16դ Ը BC **չիք** այլ: 16ե Ը **չիք** համարեցին: 17 Ը Իսկ որ անպատեհ եւ վայրապար հանէ զբան անաւրէնութեան ընդ բերանն իւր նա ուրացի զՔրիստոս, Ը Իսկ որք անպատուհաս եւ քան չարիք հանեն զբան ուրացութեան ի բերանոյ՝ նա ուրացի զԱրարիչն երկնի եւ երկրի **փիւ**. Իսկ որ... երկրի: 17ա Ը BC Լուարուք զահեղ բարբառն, որ ասէ յԱւետարանն, թէ **փիւ**. Լուարուք... ասէ: 18 Ը պատրաստեալ նմա, Ը **չիք** նմա: 19 Ը **չիք** անդ: 20 Ը **չիք** եւ սոսկալի: 20ա Ը **չիք** Արդ: 20բ Ը **չիք** զձեզ: 21 Ը եղբարք եւ ծառայակիցք **փիւ**. հարք իմ եւ եղբարք: 21ա Ը BC **չիք** եւ ծառայակիցք իմ: 22 Ը ի միտ առէք զպատուիրանս զայս, առջիք զհրամանս **փիւ**. մի անգիտութեամբ... զհրամանս: 23 Ը Տեառնէ **փիւ**. Աստուծոյ: 23ա Ը հողեղինի **փիւ**. ի հողեղինէ:

23 C մաղթանս մատուցանեմ, զի **փիս** մատուցանեմ մաղթանաւք եւ: 23q A **չիք** առ իս: 23η A Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի **փիս**. Աստուծոյ: 23ե BC աստուածութեան **փիս**. փառացն Աստուծոյ: 23q BC **չիք** Բանին Աստուծոյ: 24 B նորա **փիս**. նոցա: 24ա BC Արդ, զպատուիրանս **փիս**. Այլ: 24բ A **չիք** դարձեալ: 24գ **չիք** եւ զհրամանս: 25 B զմիտս: 25ա A այլ **փիս**. վայր: 26 C տարածեալ: 26ա BC չտա: 27 B **չիք** եւ որ... Աստուծոյ: 27ա A նմանէ: 28 C **չիք** որպէս: 29 B ոչ առնու **փիս**. մի առցէ: 29ա A եւ դարձեալ եթէ մի՛ լուիցէ նիա զձայն թովչի ճարտարի **փիս**. որպէս իժի... իմաստնոյ: 30 C ած: 31 B **չիք** թովիչ կամ ով: 31ա A **չիք** իմաստուն: 31բ A **չիք** իմաստուն: 32 C յիշոցնատու: 32ա A **չիք** ի զուր վաստակաւոր: 32բ A տանջանք աններելի: 32գ BC պահի նոցա **փիս**. պատրաստեալ է: 32դ A պէղծ: 32ե BC ասէ: 33 AC եթէ զագանք եւ անասունք զՏէր արինեն (C արինեսցեն) **փիս**. Ով... զԱստուած: 33ա BC թշնամի է Աստուծոյ **փիս**. թշնամանէ զԱստուած: 33բ A Եւ դարձեալ **փիս**. Դարձեալ... Տէր: 33գ A **չիք** վայրենիք եւ անասունք: 34 C որ: 35 B զարինս: 35ա A այլ ամենեքեան: 35բ BC անուն իմ **փիս**. զանուն Աստուծոյ: 35գ BC եւ տամ նոցա կերակուր **փիս**. Աստուած... զնոսա: 35դ A **չիք** ի ժամու: 36 C **չիք** իսկ: 36ա A **չիք** եւ պիղծ: 37 C յիշոցնատու: 38 C **չիք** է: 38ա A թշնամանի զԱստուած **փիս**. թշնամի է Աստուծոյ: 39 C զլեզու քո արարի եւ եւ զբերանդ որ յաշխարհի զիս փառաւորելով, դու դարձուցեր **փիս**. Զբերան քո... դարձուցեր: 40 AC արբանեկ եղեր եւ կատարիչ կամաց նորա **փիս**. արբանեակ... կատարիչ: 40ա A Ոյ: 41 C **չիք** եւ: 42 B գործաւոր սատանայի եւ վաստակաւոր: 43 C զպատին **փիս**. զպատիժն: 44 A հասանէ ար մեծ տագնապ ատենին, C հասանի ար մեծ ատենին եւ զալուստ: 44ա A **չիք** Որդւոյն Աստուծոյ: 45 C **չիք** եւ յար... ատենին: 46-47 B լեառն որպէս տոռունս, եւ բեռն որպէս ճանճիւն **փիս**. կապանք ... քո. **Վենետիկի ձեռագրում**. Ո՛վ բերան հայոյոյիչ, յորժամ հասանի օր մահուան քո, յայնժամ դնեն ճանճիւն հրեղէն ի բերան քո եւ քարշէն ի գեհենն (ՆԲՀ, Բ, էջ 170), դնեն ի բերան յիշոցնատուին **փիս**. դնի... քո: 47ա B գնա **փիս**. զբեզ: 47ա-47բ B եւ քարշէն գնա ի գեհենան, ուր ոչ շիջանի հուրն եւ բոցն բորբոքեալ ի վերա նորա ուտէ զանարիւնեալ մարմինն յիշոցնատուին **փիս**. ի հուր... քո: 48 BC **չիք** ով անարինեալ... յիշոցնատու: 49 C ի յերկիր: 49ա A զալարի: 50 C իբրեւ մագաղաթ զալարի **փիս**. զալարին որպէս մագաղաթ: 51 C իբրեւ գնոմ **փիս**. որպէս մոմ: 51ա A **չիք** եւ երկիր... նորա: 51բ BC Յայնժամ ասէ մարգարէն Դաւիթ, ասացի, թէ **փիս**. Եւ Դաւիթ... ասէ: 52 B պատմեցից, C պատմեցի: 52ա A **չիք** ի քէն: 52բ A **չիք** գնալով ի դուռն եկեղեցւոյն: 53 C գնալով ի դեղ ապաշխարութեան **փիս**. գնալով... ապաշխարութեան: 53ա BC դառնալով յանարէն **փիս**. դառնայ ի: 53բ BC Աստուած յերկինս: 53գ BC թողու զմեղս **փիս**. թողութիւն... յանցանաց: 53դ A **չիք** ի մեղաց: 54 C ոչ դադարէ: 55 B չարաց: 56 B չարիս: 56ա BC ճշմարիտ: 57 C ճշմարտութեան սիրողն **փիս**. ճշմարիտ քննողն: 58 A **չիք** եւ անարեւելութեան... քրիստոնեայ: 59 C բերանոյդ **փիս**. բանիցդ: 60 C բանք: 61 B Աստուծոյ **փիս**. իմ: 62 C շարժեցեր: 59ա-63 A **չիք** եւ յանարէն... Ամենակալ: 63 C **չիք** ասէ... ամենակալ: 63ա A եւ այս յայտ է **փիս**. եւ հաստատեցի: 64 C **չիք** ամենայն: 65 C սողին: 66 C **չիք** Եւ: 66 A իմով առատ: 66բ A **չիք** իմով: 67 BC զիս, ով անարէն եւ պիղծ յիշոցնատու: 68 C ատեցեր զիս եւ զսատանա սիրեցեր **փիս**. ատեցեր զիս... սիրեցեր: 67-68 BC սիրեցեր. Եւ (C **չիք** Եւ) հաստատեցի զբերան եւ զլեզու քո արինել զիս եւ դու դարձուցեր զայդ ինձ ի թշնամութիւն եւ արարեր: 68ա A զսատանայ արարեր: 68բ BC վասն քո յերկնից ի յերկիր **փիս**. Եւ... վասն քո: 68գ A **չիք** եւ մարդացա: 68դ A Բեղիար եւ **փիս**. Բեղեբերով կոչէին զիս: 69 C ծնած: 70 C **չիք** Վասն քո: 71 A քարկոծ հրէիցն վասն քո եղէ: 72 B առնէին վասն քո: 73 C **չիք** գետ: 74 B զի **փիս**. եւ: 74ա BC

մաքուր **փիւ**. մկրտութեամբ: **74բ** BC զարդարեցի **փիւ**. անուանեցի: **74գ** BC անուանեցի **փիւ**. կոչեցի: **75** **Բ չիք** վասն քո թուք... ընկալայ: **75ա** BC արեամբ իմով **փիւ**. իմ արեամբս: **75բ** BC գնեցի եւ փրկեցի ի սատանայէ եւ յանիծիցն, որ կային ձեզ յաւրէնսն Մովսէսի: Ես եղէ պատարագ վասն քո եւ ազատեցի զքեզ յանասնականն պատարագէն, որ ոչ գոյր (C չկայր) փրկութիւն: Ես զքեզ Հար իմոյ: **75գ** BC **չիք** իմ: **75դ** BC ցուցի քեզ ճանապարհ: **75ե** BC **չիք** հորդեցի: **76** BC ասէ Աւետարանն: **77** C պեղծ: **77ա** BC մատուցանես անաւրէնութեամբ: **77բ** A **չիք** զանասունս: **78-79** BC եւ ասես (C աւել) ցրահանայն՝ մատաղ արժան է մատուցանել Աստուածութեան ի սուրբ եկեղեցի: Ոչ է պարտ քահանային մերձենալ ի պիղծ զուարակն յիշոցնատուին (C մերձենալ ի լուարակս նորա **փիւ**. մերձենալ... յիշոցնատուին) **փիւ**. ո՛չ գիտես, թէ: **80** **Բ չիք** այն: **81** A մարգարէն Եսայի ասէ, **չիք** մարգարէն: **82-83** C «Եթէ անաւրէն յիշոցնատուին մատաղն այնպէս է որպէս թէ շուն որ մորթիցէ, եւ եթէ մատուցանիցէ ինձ կնդրուկ, այնպէս է որպէս թէ հարկանէ որ զկառափն մարդոյ» **փիւ**. «Թէ... մարդոյ»: **82ա** A **չիք** եզն: **82բ** BC որ **փիւ**. անաւրէն... եթէ: **82գ** BC **չիք** ինձ: **82դ** A նաշի: **82ե** BC ի **փիւ**. կամ բաժկի ի պիղծ: **82զ** BC **չիք** ինձ: **82է** BC **չիք** որ: **82բ** BC **չիք** ինձ: **83ա** BC Ով անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատու, ո՛չ լսես առաքելոյն **փիւ**. Լուր: **84** C ասէ, թէ: **84ա** A **չիք** մարգարէն: **84բ** BC **չիք** Զի: **85** C է: **85ա** A յարկքն **փիւ**. պահքն: **86** C է: **86ա** A եւ սահմանք նորա **փիւ**. աղաւթքն: **87** BC ի տուն (C յարկ **փիւ**. ի տուն) նորա մտանել **փիւ**. աւթեանք նորա: **88** C պիղծք են: **88ա** BC **չիք** եւ ժանդ: **89** C ծխիցէ: **90** A **չիք** նորա, ճրագն **փիւ**. եւ... նորա: **90ա** A **չիք** յանուն: **90բ** A **չիք** որպէս: **91** BC հայիոյութիւն մատուցանէ Խաչի կամ (C եւ **փիւ**. կամ) եկեղեցոյ **փիւ**. հայիոյութեամբ... զեկեղեցի: **91ա** BC նորա: **91բ** A **չիք** զազրացեալ: **92** B Աստուծոյ: **92ա** BC **չիք** կամարար: **93** B զի բարբառ սատանայի է, որ խաւսիս **փիւ**. քանզի բարբառակից... սատանայի: **93ա** BC **չիք** քո: **94** B առ ի չլսելոյ **փիւ**. չլսել: **94ա-102ա** A **չիք** Երզեր... սատանայ է: **95** C **չիք** հրեշտակապետն: **96** C անգանելով առաջի Աստուծոյ **փիւ**. աղաչելով: **97** B **չիք** վասն... Քո: **98** B **չիք** ինձ: **99** C կուսանաց: **100** C եւ **փիւ**. որ: **101** C **չիք** ետ: **102** C դատ: **102բ** BC զահեղ: **102գ** BC զարհուրեցարոյ: **103** A **չիք** զձեզ, B զքեզ: **103ա** BC յիշեն: **103բ** BC պատին: **103գ** BC տաս անձին, քում եղուկ **փիւ**. եւ եղուկ կարդաս ասելով: **103դ** A **չիք** Ով: **104** C յիշոցնատու **փիւ**. անձն: **105** BC զիտեա, մեղա (C մեղաւք) ասա եւ խոստովանեայ (C **չիք** ասա եւ խոստովանեայ) եւ (A արի) մի մնար **փիւ**. գտի... խոստովանեայ: **106** A **չիք** մի վստահանար... քո, C **չիք** քո: **107** C յորժամ: **107ա** BC սարսափես **փիւ**. սարսես: **107բ** A **չիք** եւ կրճտես զատամունսդ: **107գ** BC եւ ոչ որ: **108** B տագնապումն է: **108ա** BC **չիք** խոստովանութեան: **108բ** BC **չիք** իբրեւ... ըմբոնէ: **109** B զի: **110** C սայր: **110ա** BC սար կորնչիս **փիւ**. լեառն կործանիցիս: **111** C կամ **փիւ**. թէ: **112** AC **չիք** կամ ի ծով: **113** C անգանիցիս: **113ա** A **չիք** վիմաւք: **114** C լինիցիս: **115** A տնարգեալ կործանեցիս կամ զազանաբեկ լինիցիս **փիւ**. զազանաբեկ... կորնչիս, C **չիք** կամ... կորնչիս: **115ա** A սատակեցիս **փիւ**. մեռանիցիս: **115բ** BC **չիք** կամ... անկանիցիս: **116** B փողաւթդ: **116ա** A **չիք** ցաւաւք: **117** B հասանիցի: **117ա** BC կորնչիս **փիւ**. դու: **118** C դառնապէս **փիւ**. դառնաս: **118ա** BC յանողորմ **փիւ**. յանաչառ, B դառնաս ի հուր գեհենին **փիւ**. ի գեհենն անկանիցիս: **119** B դատաստանն: **120** C դժոխսն: **121** C այլ երթ: **122** B դառնալ: **123** C զալ: **123ա** A **չիք** Յուսա... յեկեղեցին: **123բ** A **չիք** արեգակն է արդարութեան: **124** C մեղաց (**չիք** է): **125**, **126**, **127**, **128**, **129** C **չիք** է: BC **չիք** ի վերին Երուսաղէմ: **125ա** A **չիք** սրբիչ է յանցանաց: **126ա** BC ցուելոց **փիւ**. մոլորելոց: **128ա** A **չիք** դուռն երկնից: **129ա** BC ցուելոց **փիւ**. մոլորելոց: **128ա** A **չիք** դուռն երկնից: **129ա** BC **չիք** ի վերինն Երուսաղէմ: **130** C սորա: **130ա**

Ա **չիք** հաւատով: **131** **Բ չիք** քանզի: **131-132** **BC** Քահանայն փոխան է առաքելոյն, քանզի (**Բ չիք**) կարող է սուրբ եւ ամենայն ճշմարտութեամբ զմեղս թողուլ **փիւ**. ի ձեռն... իցէ: **132ա** **BC չիք** մեր: **132բ** **Բ** ասէ: **133** **Բ** կապեցես: **134-140** **BC** եւ զոր արձակեցես (**Ը** արձակիցես) յերկրի եղիցի արձակեալ յերկինս: Բայց որ երթա զհետ **Պետրոսի** եւ ոչ վաճառէ զշնորհս **Հոգւոյն** **Սրբոյ** զանձով, որպէս **Սիմոն** կախարդն, նա (**Ը չիք** նա) կարող է թողուլ զմեղս, որպէս կենարարն՝ զպոռնկին եւ զմաքսաւորին եւ զաւագակին (**Ը** զաւագակին եւ զմաքսաւորին): **Ջոր** խոստովանիս արտասուաւք (**Ը չիք** արտասուաւք) ի դուռն եկեղեցւոյ ի ձեռն (**Ը** ի ձեռն սուրբ եւ ճշմարիտ) քահանայի թողու զքեզ Քահանայապետն **Քրիստոս**, եւ (**Ը չիք** եւ) ազատեցէ զքեզ յաւիտենական տանջանացն (**Ը** ի մեղացն յայնմանէ) **փիւ**. նոյնպէս... հրամայեցաւ: **141** **Բ** վաստակս **փիւ** ժամանակս: **142** **Ը** ասես (**չիք** մի): **143** **Ը** եթէ ծերանամ: **144** **Բ** աշխարեմ **փիւ**. ապաշխարեմ: **Ա** եթէ ծերանամ՝ ապաշխարեմ **փիւ**. թէ... ապաշխարեմ: **145** **Ը** ապաշխարեալն: **146** **Բ** սատանայական **փիւ**. ի սատանայաւ: **147** **Ը** Եւ պարտ է **փիւ**. Պարտ է նախ: **147ա** **Ա չիք** եւ: **147բ** **Ա չիք** զմեղսն: **148** **Ը** թաքուցանել ամաչելով: **148ա** **BC չիք** **Ջի**: **148բ** **BC չիք** աստէն: **149** **Ը չիք** Եթէ ի միոջէ... խոստովանիս: **149ա** **Բ** գործես **փիւ**. առնիցես: **150-150ա** **BC** ուր բիրք բիրտոյն ժողովին եւ զաղտնիք մարդկան յայտնին եւ դու ամաւթով (**Ը** ամաւթալից) լինիս ի Քրիստոսէ **փիւ**. յորժամ տիեզերք... լինին: **151** **Բ** խոստովանի: **152** **Բ** իւր: **153** **Ը** հաղորդի: **154** **Ը** Տեառն **փիւ**. Որդւոյն **Աստուծոյ**: **155** **Ը** արթն: **156** **Ը չիք** ունելով: **157** **Բ չիք** ի բերանն: **158** **Բ** մերձեցուցանեն առ սուրբ: **159** **Ը** **Աստուածութեան փիւ**. փառացն... **Աստուծոյ**: **160** **Բ չիք** ի մարմնոյ... Տեառն: **160ա** **Ա չիք** մտանէ ի մարմինն: **161** **Բ** հանէ **փիւ**. հալէ: **162** **Ը չիք** զոսկի... աղտոյ եւ: **162ա** **Ա չիք** զոսկերս մարտիրոսաց, **Բ** առնէ իբրեւ զոսկերս մարտիրոսաց: **162բ** **Ա** բերան նոցա պիղծ կոչի **փիւ**. եւ որպէս... լինի: **163-164** **Բ** զաւճի եւ յետին թոշակին ոչ կարէ հասանել: Եւ որք ի յետին թոշակէն զրկին, **Ը** Եւ յետին թաւշակին ոչ հասանել կարէ **փիւ**. եւ որք... զրկին, **Ա չիք** եւ որք... զրկին: **164ա** **Ա չիք** **Առնուն** հրեշտակք զհոգի նորա եւ: **165** **Ը** տանին զհոգի նորա **փիւ**. առնուն... տանին: **165ա** **Ա** խաւարայեան: **165բ** **Ա** տէրունական **փիւ**. արքունական: **166** **Ը** աւղբն: **166ա** **Բ** բառնա: **166բ** **Ա** տէրունական **փիւ**. արքունական: **166գ-167** **BC** Նմա ոչ է պարտ **փիւ**. Այլ է բնակութիւն... ոչ է արժան: **168** **Ը** գերելեաց: **168ա** **BC** ներողութիւն լինի տանջանացն **փիւ**. տանջանացն... գոցէ: **169-170** **BC** Արդ, աղաչեմ զամենեսեան, ով քահանայք, աղբիրք ծարաւելոց, հանգիստ աշխատելոց, առաջնորդք կուրաց եւ լոյսք (**Ը** լոյս) խաւարելոց, ողջացուցիչք (**Բ** ողջացուցիչ) հիւանդացելոցն մեղաւք, որ մշտնջենաւորն ընկալայք (**Ը** ընկալեալ էք) ի **Հոգւոյն** **Սրբոյ** զվերակացութիւն ժողովրդեանն **Քրիստոսի**, համարս տալոց էք յաւուրն դատաստանի:

Արդ, տեսէք եւ (**Ը չիք** եւ) զգոյշ լերուք, զգերեալս ի սատանայէ փրկեցէք, զմոլորեալսն դարձուցէք, զհիւանդացեալն ի մեղաց կարողացուցէք, մի՛ դադարէք զգոյշացուցանել (**Ը** լռեցուցանել) զայնոսիկ, որ հանեն զբան անարեւն յիշոցաց (**Ը** անարեւնութեան **փիւ**. անարեւն յիշոցաց) ի բերանոյ իւրեանց, զի այն է իսկ (**Ը** իսկ է), անապաշխար մեղքն, որ ոչ գայցէ յապաշխարութիւն խոստովանութեամբ (**Ը** ի խոստովանութիւն եւ ի թողութիւնն **փիւ**. յապաշխարութիւն խոստովանութեամբ (**Ը** ի խոստովանութիւն եւ ի թողութիւնն **փիւ**. յապաշխարութիւն խոստովանութեամբ) կորուսանէ զխոտորողն եւ զչխոստովանողն՝ ի հուր գեհենին եւ ի տաքտաքոսն խաւարային, եւ դատող նորա սատանա է: Եւ հոգի նորա ի դժոխս բնակէ, (**Ը** մտանէ) քանզի այդ է վճիռ դատաստանի նորա, զի անդարձ կորստեանն եհաս: Իսկ որ հանէ զպիղծ (**Բ չիք** զպիղծ) բան անարեւնութեան յիշոցաց ընդ բե-

րանն իւր՝ յայն բերանոյն Աստուած, այլ (C **չիք** այլ) զաղալթսն (B աղալթք) ոչ ընդունի, զձայն փողոցն Գաբրիէլի (B **չիք** Գաբրիէլի) նա (C **չիք** նա) ոչ լսէ եւ ի դատաստան ընդ (C **չիք** ընդ) Քրիստոսի ոչ մտանէ (C մտցէ), զլոյս (C զփառս) Խաչին ոչ տեսանէ, այլ զյաւիտենական տանջանսն (C զտանջանսն յաւիտենական) ժառանգեցէ, քանզի խիստ չար է բան անաւրէնութեան յիշոցաց (C բան անաւրէն յիշոցացն խիստ է), քան զշնութիւն, քան զպոռնկութիւն, (B **չիք** քան զպոռնկութիւն) քան զգողութիւն, քան զարբեցութիւն, քան զարուագիտութիւն (B **չիք** քան զարուագիտութիւն) եւ քան զամենայն չարաչար մեղս առաւել չար է (C քան զայլ չար մեղս), եւ պիղծ է ասացողն (C **չիք** եւ պիղծ է ասացողն): Զի (C **չիք** Զի) որ յիշոցն տա՝ զԱթոռ Աստուածութեան շարժէ եւ զվերնական զարսն տրտմեցուցանէ, Հոգին Սուրբ փախչի եւ հեռանա ի նմանէ եւ բնակարան լինի դիւաց (C բնակութիւն դիւաց լինի) եւ բարկութիւն Աստուծոյ մնա ի վերայ նորա: Մեղաց նորա թողութիւն ոչ լինի ոչ աստ եւ ոչ ի հանդերձեալն (C հանդերձելումն): Թէ ոչ խոստովանի եւ ապաշխարէ (C **չիք** թէ ոչ... ապաշխարէ) հուրն բորբոքի ի վերա նորա եւ ելցէ ի խաւարն արտաքին, ուր լալ աչաց անդադար (B է **փխ** անդադար) եւ կրճել ատամանցն անհանգիստ, քանզի յիշոցնատուն որոշեալ է ի փառաց Հաւր եւ ողորմութենէ Որդւոյն Աստուծոյ եւ ի շնորհաց Սուրբ Հոգւոյն (C ի շնորհացն Հաւր եւ ի փառացն Որդւոյն Աստուծոյ, յողորմութենէ Հոգոյն Սրբոյ) , ոչ է արժան բնակիլ ընդ նա (C նմա) , այլ, իբրեւ ի դիւահարէ (B դիւէ), փախչիլ ի նմանէ, զի պիղծ են ամենայն ինչք (C ինչ) նորա եւ ուր ձեռք նորա հասանէ (C ուր հաւանին ձեռք նորա): Եւ կորնչի յաւուր բարկութեան իւրում, զոր արինակ թոչի ագռաւ ի բունոյ իւրմէ, նոյնպէս եւ հոգի պիղծ յիշոցնատուին (C պղծոյն **փխ** պիղծ յիշոցնատուին) ի մարմնոյ իւրմէ, եւ անդարձ կորստեան հասանէ, եւ (C **չիք** եւ) ոչ առնու մասն եւ բաժին յողորմութենէն Աստուծոյ, այլ անչափ բարկութիւն եւ աններելի պատուհաս մնա ի վերայ նորա (C նմա): Այլ (B Եւ) արդարոցն առաջնորդեն հրեշտակք եւ զմեղաւորաց հոգիքն կալցեն դէպ տանջողք. **փխ** Արդ, աղաչեմ... ընկալցեն դէպ:

171-172 B Ո՛վ եղբարք երկերուք ի հրոյն, զի անշէջ է, երկերուք ի մահուանէն, զի դառն է, երկերուք ի տարտարոսացն, զի ոչ ունի ջերմութիւն, զարհուրեցուք յորդանցն, զի անքուն են, երկերուք ի հրեշտակացն, զի անողորմ են, երկերուք ի Դատաւորէն, զի անկաշառ է: Սիրելիք, աստէն փոխանակեցուք զկողմ ողորմութեան մարդասիրին ընդ անսպառ տանջանացն, մինչդեռ ողորմութեան դուռն բաց է: Խնդրեցէք ողորմութիւն ի յառատ պարգեւողէն եւ զանանց բարութիւնսն, ժառանգեցէք յանտրտում ուրախութիւնսն: Եւ որ ոչն խոստովանի եւ ապաշխարէ եւ անզեղջ մեռանի՝ յայնժամ ասասցէ. վա՛յ ինձ, քարոզէին քահանայքն եւ ես ոչ լսէի, ընթեռնուին զպատուիրանն Աստուծոյ եւ ես ոչ պահէի: Վա՛յ ինձ, զի տեղեակ էի արդարութեան եւ առնէի զանիրաւութիւն: Վա՛յ ինձ, զի ճանաչէի զխաւարն եւ գնայի ընդ նա: Եւ արդ, ո՞վ լացցէ զիս կամ ո՞վ ողբասցէ զմեռեալս մեղաւք եւ զկործանեալս անաւրէնութեամբ. Վա՛յ անաւրինին յաւր մահուան իւրոյ:

Եւ արդ, ո՞վ անաւրէն եւ պիղծ յիշոցնատու, դարձիր ի չարեացոյ եւ յանառակ վարուցոյ եւ ասա զղջմամբ եւ յառաչանաւք. Մեղա Աստուծոյ կենդանոյ: Խոստովանիմ, զՀայր, որոյ հայրութիւն անհասանելի է, խոստովանիմ զՈրդի, որոյ ծնելութիւն անբաժանելի է, խոստովանիմ զՀոգին Սուրբ, որ ընդ Հաւր եւ ընդ Որդւոյ երկրպագի եւ փառաւորի էութեամբ եւ միաւորութեամբ: Եւ արդ, մենք՝ հաւատացեալքս ապաւինիմք ի Նորա մարդասիրութիւն, որ վասն մեր՝ մեղաւորացս խոնարհեցաւ յԻւր անճառելի հայրական փառացն եւ զմեզ ազատեաց ի սատանայէ եւ ի չար գործոց նորա եւ երկնից արքայութեան զմեզ ար-

Ժանի արար: Ժողովուրդդ եւ ծառայդ Աստուծոյ, այր եւ կին, ծերք եւ տղայք, հայեցարուք ի ձեզ եւ տեսէք, թէ յոր Ժամանակ եմք հասել, որ ոմանք ի գերութիւն են եւ ոմանք ի սով են, ոմանք ի շարժ են եւ ոմանք՝ ի մահտարածամ, եւ դուք տեսանէք եւ ոչ զղջայք եւ ոչ ապաշխարէք, եւ գիտէք, որ վասն մեղաց է այս ամենայն ի վերայ աշխարհի:

Ո՛վ եղբարք. վասն սիրոյն Քրիստոսի եւ յուսոյ արքայութեան, ամենեքեան դարձիք ի մեղաց, խոստովանեցէք զանցանս ձեր եւ բոլորով սրտիւ ասացէք. Մեղա՛ Աստուծոյ: Թողէք յիշոցն, որ գլուխ է ամենայն մեղաց, մի լուծանէք զչորեքշաբաթն եւ զուրբաթն, զի մի ընդ անաստուած անաւրէնսն դատապարտիք: Թողէք զբամբասանս, զպոռնկութիւն, զշնորհիւն, զգողութիւն, զարբեցութիւն, զգրկանք, զոխակալութիւն, զերդումն եւ զամենայն մեղաց տեսակ, եւ դարձջիք առ Տէր Աստուած ձեր, եւ սիրեսջիք զմիմեանս եւ զաղքատն մի՛ առնէք անտես, զի աղքատն փոխանակէ Աստուծոյ: Եւ Աստուած բարձցէ ի ձէնջ զցասումն եւ զմահտարածամ, զշարժ, զսով եւ զամենայն պատուհաս: Արդ, բարերարն Աստուած քաղցրութեամբ հայեցի ի մեզ եւ ի ձեզ ի ժողովուրդդ եւ առաքեսցէ զնորիս Հոգւոյն Սրբոյ ի ձեզ եւ յոսկերս ննջեցելոց ձերոց քահանայիցդ եւ ժողովրդեանդ **փիս**. ով եղբարք... Ամէն:

Շ Ո՛վ եղբարք երկերուք ի մահուանէ, զի դառն է, երկերուք ի հրոյն, զի անշէջ է, երկերուք ի հրեշտակացն, զի անողորմ են, երկերուք ի տարտարոսացն, զի ոչ ունին ծրարեալ զջերմութիւն, զարհուրեցաք ի մեղաւորն ի հուր գեհենին: Յայնժամ ասէ ի միտս իւր. Վայ ինձ, զի քարոզէին եւ ես ոչ լսէի. վա՛յ ինձ, զի կորուսի զպտուղ ապաշխարութեան, զանցաւոր կեանս սիրեցի եւ զյաւիտենականսն արհամարհեցի. վա՛յ ինձ, զի զպատուիրանս Աստուծոյ ոչ պահեցի, այլ զՀոգին Սուրբ տրտմեցուցի, վայ ինձ, զի գիտէի զբարին եւ ոչ առնէի, այլ զչարն գործի, վա՛յ ինձ, զի սգայի զարդարութիւն եւ կատարեցի զանաւրէնութիւն, վա՛յ ինձ, զի ճանաչեմ զլոյսն եւ փախչիմ ի խաւարն: Ո՛հ, որ զիս միայն տեսանեմ մեղաւք ի տանջանս եւ կենցաղաւարս չարէ, յաւժարանայի լսել զբարբառ Սուրբ Աւետարանին եւ ոչ առնէի: Ո՛վ զիս լայցէ կամ ո՛վ ողբասցէ զմեռեալս մեղաւք եւ զկործանեալս անաւրէնութեամբ: Վայ անաւրէնին յաւուր մահուան իւրոյ: Զի որ սիրէ զԱստուած՝ լոնցէ ի չարութենէ առ ի ճանաչել զպատուիրանն Աստուծոյ եւ լսել քարոզութեան սուրբ գրոց, պնդել պահաւք եւ աղաթիւք, ի բաց ընկենուլ զսատանայի խորհրդովք իւրովք, զաչս ցածուցանել առ ի չտեսանելոյ զկանայս, զսիրտն պահել ի ցանկութենէ^{12*}, զի կանայք զէն են խաբողական թշնամոյն, եւ նոքաւք պատերազմի ընդ որդիս մարդկան, զի գործի մեղաց ստեղծաւ յառաջմէ իսկ արեւ, զի նովաւ իսկ եմուտ^{13*} թշնամին յաշխարհս, զի նովաւ մարտնչի ընդ սուրբս եւ ընդ ընտրեալսն: Վասն այնորիկ փախեցեն^{14*} եւ բնակեցեն ոմանք ի փապարս լերանց եւ որք կացին ի շէնս յաշխարհի բազումք գայթակղեցին^{15*}: Վասն այնորից ասէ. եթէ «Զոր կին եւ զինի ոչ է խաբել՝ զնա դժոխք ոչ յաղթահարեցեն»^{16*}, զի ուր կանայք և զուսանքն խաղան՝ ի ձայնէ նոցա փախստական լինին դասք հրեշտակաց, ողբան եւ անձինք, եւ վերանա ի նոցանէ Հոգին Սուրբ, տրտմին եւ հոգիքն

¹² ցանգութիւն:

¹³ եմուտ:

¹⁴ փափեցեն:

¹⁵ գայթակղեցին (այսպէս և այլուր):

¹⁶ յաղթահարեցեն:

ննջեցելոցն, ի նոցանէ լինին կռիւք եւ ատելութիւնք: Անդ դատէ հայր գորդի եւ որդի գիայր, անդ դատէ մայր գորուսոր եւ դուստր՝ զմայր, եւ նոքա լինին բնակարանք եւ արթեւանք դիւաց: Վասն զի յոյժ ցանկալի ցուցաւ գեղեցկութիւն կանանց յաչս առն, որով փորձէ սատանա զամենեսեան, բայց կապեալ լիցի բերանն այն, որ ասիցէ, թէ շնութիւն չէ մեղք, իսկ որ ընդ Աստուծոյ խաւսէին, զցանկութիւն շնութիւն ասացին եւ զախտն շարժումն զարշ համարէին: Իսկ զշնութիւն որպէս ասեմք թէ չէ մեղք, զի այսպէս ասացին, որք սուրբն են սրտիւք եւ անբիծ՝ ամենայն գործովք: Այսպէս ասեն, եթէ զգոյշ կացէք ի տեսութենէ աղտելի կանանց, որ սանդորին^{17*} եւ աւծանին, պաճուճին եւ ճիմին, խաղան եւ ճուրին ի հրապարակս տեսողացն, եւ գայթակղեցուցանեն զմիտս ծերոց եւ տղայոց, եւ լինին սաստիկ պատիժք տեսողացն, զի ուր կաքաւիչք են, անդ եւ դէպ ժողովին եւ ծափս հարցեն ընդ նոսա: Եւ ոք կաքաւենն նման են դիւահարի, վազին ի մէջ նոցա՝ ոտնաթաւաթով^{18*}, անձնախաղած^{19*}, քակէ զաւդուածն ի միմեանց, այլայլի, ոլորի, ճկի, ճկմկի^{20*} նոյնպէս իբրեւ զդիւահարս, եւ այսիւ ամենայնիւ գայթակղեցուցանէ զտեսողացն եւ հեռացուցանէ^{21*} ի պատուիրանացն Աստուծոյ, եւ աւտարացուցանէ ի քարոզութենէ սուրբ գրոց: Արդ, աղաչեմ զձեզ, եղբարք, յիշեցէք զաւր ահեղ դատաստանին եւ զահագին տեսիլ դատաւորին, զվերանալ արդարոցն եւ զմնալ մեղաւորացն ի տանջանսն, ուր ոչ ինչք եւ ոչ ողբք յաւգուտ եւ յաւուրն յայնմիկ, ոչ արդարքն մաղթեն եւ ոչ սուրբքն բարեխաւսեն վասն գնացելոցն մեղաւք, զի աստ է պատրաստ^{22*} լինել ամենայնի: Մի՛ յուսար ի ծերութիւն եւ մի՛ համարիր քեզ ժամանակս բազումս, զի աներեւոյթ են ելք մեր յաշխարհէս. ոչ գիտես զաւրն եւ զժամն, ոչ ի տուէ գիտես եւ ոչ ի գիշերի, ոչ ի ննջել եւ ոչ յառնել կամ ի գնալ ի ճանապարհի կամ ի գետոց որձանաց կամ ի տանց ի վերայ անգելոց կամ յայլ պատահարաց զինչ եւ իցէ կամ ի տուր առ շնչոյն կամ ի բարբառոյ բերանոյդ եւ ի քթթել ականդ ելանես յաշխարհէ եւ ոչ ժամանես ապաշխարել: Յիշեա զյանցանս քո եւ հայցեա յարածամ զթողութիւն մեղաց քոց, զոր գործեցեր զհետ խաբող թշնամոյն ասելով՝ «Հայր, մեղա յերկինս եւ առաջի Քո, ես ոչ եմ արժանի կոչիլ որդի Քո, այլ համարեա զիս իբրեւ զմի ի վարձկանաց քոց» (Ղուկ. ԺԵ 19): Եւ յորժամ զայս ասասցես, դադարեա ի մեղացն, եւ զոտս քո, որ ի մեղս գնաց, ընթացոյ գեկեղեցին եւ զձեռք, որ ի մեղս շաւշափեցան, համբարձ առ Աստուած, դարձոյ զսիրտդ ի բարի խորհուրդ եւ զմիտսդ սրբեա ի չար ոխակալութենէ, ժողովեա եւ եկ ի քեզ, եւ աղաւթեա առ նա ճշմարտութեամբ՝ զամենայն մարմինդ սիրտ առնելով եւ զսիրտդ՝ ոգի, զի ի բոլոր սրտէ արինեսցես զԱստուած եւ ոչ ապականես զաղաւթն աւտար խորհրդով եւ դատարկութեամբ: Այս է, որ ասէ, թէ՝ «Ուր երկու եւ երեք ժողովին յանուն Իմ՝ անդ եմ ես ի մէջ նոցա, եւ կատարեցից զխնդրուածս նորա» (Մտթ. ԺԸ 20): Եւ դարձեալ ասէ. «Հայեցաւ նա յաղաւթս խոնարհաց եւ ոչ արհամարհեաց զխնդրուածս նոցա» (Սղմ. ԺԱ 18): Եւ այլ ասէ. «Ոչ բնակեցայց յոք, եթէ ոչ ի հեզս եւ ի խոնարհս եւ յայնոսիկ որ դողան ի բանից իմոց» (Եսայի, ԿԶ 2): Եւ դուք տեսանիցէք զերիցունս եւ զքահանայս եւ համարիք զնոսա իբրեւ զմի ի ժողովրդենէ, եւ ոչ գիտէք եթէ յանդիման են՝ Աս-

^{17*} սանդորին:

^{18*} ջիք՝ ՆԲՀ:

^{19*} ջիք՝ ՆԲՀ:

^{20*} ջիք՝ ՆԲՀ:

^{21*} հեռացուցանեն:

^{22*} պարտաստ:

տուծոյ, որպէս Փրկիչն ասէր. «Երթայք, մկրտեցէք զնոսա յանուն Հայր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ» (Մտթ. ԻԸ 19): Եւ պատուեր տայր պահել զպատուիրանսն: Եւ այլ ասէ. «Թէ զպատուիրանս իմ պահեսցեն, ապա եւ ձերն պահեսցեն, եւ եթէ զԻս հալածեսցեն, ապա եւ զձեզ հալածեսցեն» (Յովհ. ԺԵ 20): Եւ ետ իշխանութիւն յերկրի թողուլ զմեղս մարդկան: Եւ ասէ. «Ձոր կապեցէք յերկրի եղիցի կապեալ յերկինս եւ զոր արձակիցէք յերկրի եղիցի արձակեալ յերկինս» (Մտթ. ԺԶ 19) զի աջ քահանային բարձր է քան զերկինս, եւ աջ քահանային զհողանիւթ մարդիկ հաւասար հրեշտակաց առնէ, զփայտ եւ զքար նշան կենսաբեր խաչին առնէ, շինուածս՝ տաճար Աստուծոյ եւ բնակարան հրեշտակաց եւ քաւարան մեղաւորաց առնէ եւ ի ձեռն քահանային բաշխի մարմին եւ արին Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ո՛վ քահանայք, ի պատուիրանս կացէք, որ կարող լինիք կատարել զգործ քահանայութեան: Եւ այլ իշխանութիւնք բազում են, զոր ետ Աստուած ի ձեռն քահանային, որ է բացող դրան արքայութեան երկնից եւ իշխան յերկրի եւ ունի իշխանութիւն յերկինս: Վասն այնորիկ կացոյց Աստուած երիցունս եւ դատաւորս, քանզի էրեցն աւագ թարգմանի եւ քահանայն՝ առաջնորդ, ոչ ընդունիս եւ արհամարհես եւ փախչիս ի քարոզութենէ նորա: Ոչ զիտես, եթէ նովաւ ազատիս ի մեղաց եւ նովաւ մտանես ի կեանսն յաւիտենից, զի նա ցուցանէ զճանապարհ վերինն Երուսաղէմի, զոր Պաւղոս ասէ. թէ՛ «Ձոր ակն ոչ ետես եւ ունկն ոչ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ» (Ա Կորնթ. Բ 9): Այնպիսի ուրախութիւն գտանեն մարդիկ ի ձեռն քահանային, քանզի բժշկէ ամենայն ցաւոց. զի յորժամ գնացէ հիւանդն առ բժիշկն եւ ցուցանէ զցաւն, որ յանձինն, եւ նա դիցէ զդեղն, ըստ ցաւոյն եւ բժշկեսցէ: Ապա եթէ ոչ ասիցէ ճշմարիտ՝ ոչ աւգուտ լինի դեղն նմա: Նոյնպէս եւ մարդն, յորժամ խոստովանի զմեղս իւր եւ ոչ թաքուցանէ, այլ յայտնէ առաջի Աստուծոյ եւ յանդիմանէ զթշնամին, յայնժամ առնու զթողութիւն մարդասիրութեամբն Աստուծոյ եւ իշխանութեամբ քահանային ի ձեռն խոստովանութեան եւ ապաշխարութեան, զի որ խոստովանեցաւ՝ քաւեցաւ, որդի լուսոյ կոչեցաւ, զի խոստովանութիւն կեանք է, խոստովանութիւն ճանապարհ է եւ դուռն արքայութեան: Վասն այնորիկ ասէ. «Ասա նախ զմեղս քո, զի արդարացիս» (Եսայի ԽԳ 26). զի եթէ իբրեւ զագոռա սեւացեալ եւ մեղաւք եւ մտեալ յեկեղեցին խոստովանիս՝ իբրեւ զաղանի սպիտակացեալ ելանես յեկեղեցւոյն խոստովանութեամբ եւ ապաշխարութեամբ: Ո՛վ եղբարք, ուսարուք ի սողնոյն՝ ի դժնդակ թունաւոր աւձէն, զի յորժամ մորթն բրտասցի^{23*} եւ թոյնքն^{24*} դառնասցի եւ գիտասցէ, եթէ ա[յ]սպէս ոչ կարէ^{25*} ապրել, ապա երթեալ ի տեղի ինչ կացցէ^{26*} անսուղ զաւուրս քառասուն զտիւ եւ զգիշեր: Եւ յետ այնորիկ մորթն խլեսցի ի մարմնոյն եւ ապա երթեալ մտցէ ի տեղի ինչ նուրբ եւ ի բաց մերկանա զմորթն եւ ձգէ զթոյնսն ի բաց եւ մանկանա ի նոյն մանկութիւն, եւ գնա անկանի ի ջուր եւ լուանի, զի մի մնացէ առ նմա ի հին չարութենէն, եւ յորժամ ելանիցէ, ոչ դառնա ընդ այն ճանապարհն, զի երկնչի յառաջին թոյնիցն, որ ի բաց ընկեց: Եւ դու, ով մարդ, թանձրացեալ եւ մեղաւք եւ ոչ խոստովանիս քառասնաւրեա ապաշխարութեամբ եւ ի բաց բառնաս զմեղսն եւ ոչ դառնալ ի նոյն եղծանի մեղքն: Նոյնպէս եւ արջն, յորժամ զիտասցէ, եթէ ձմեռն գալոց է, երթա ի խոռոչ

²³ բրդասցի:

²⁴ թոյնքն:

²⁵ կարել:

²⁶ կացէ:

ջուրց եւ այնչափ ըմբիցէ մինչեւ լուսացի որովայն նորա եւ ոչ մնասցէ ի հին կերակրոյն աղիքն, զի եթէ մնասցէ առ նմա ի հնոյն, ոչ ապրի, եւ ապա կերիցէ տակ ինչ, եւ թմբրիցէ մինչեւ զգարուն: Ով մարդ, եւ դու արասցես նոյնպէս, յորժամ խոստովանիս ճշմարիտ, որ ոչ մնասցէ ի հին մեղացն եւ ապականէ զքեզ, զի զոր թագուցանես ի մարդոյ, որ կամի բժշկել զքեզ, որ ոչ սաստիւ, այլ քաղցրութեամբ ցուցանէ զդեղ իրացն: Եւ դու զցաւսն ոչ յայտնես յաշխարհական յատենին յանդիման ամենեցուն ցուցանի, որ ոչ կարես թագուցանել եւ ծածկել^{27*}: Մի՛ ապաւինիք ի ծերութիւն եւ համարիք ժամանակս բազումս, մի՛ մոռանայք զերկիւղն^{28*} Աստուծոյ, զի զերկիւղն Աստուծոյ մերժէ զամենայն ամբարշտութիւն*, իսկ հպարտութիւն մերժեալ հեռացուցանէ զերկիւղն Աստուծոյ: Ի չորից իրաց հաստատի ամենայն առաքինութիւն. ի հաւատոց, եւ ի յաղաթից, եւ ի հոգեւոր վաստակոց, եւ ի տքնութենէ: Արդ, պարտ է ի տղայութեան աւուրց մինչեւ ցճերութիւն անարատ պահել պահաւք եւ աղաւթիւք, մի՛ յանդգնել բանիւք, մի՛ շատախաւս լինել ի ծաղր, պատկառանաւք զարդարիլ ի վայր ունել զաչսն եւ ի վեր զխորհուրդն, մի՛ հակառակող լինել, այլ հնազանդ լինել եւ կատարիչ պատուիրանացն Աստուծոյ, եւ յինն ժամն զպէտս մարմնոյն ճաշակել եւ ոչ անառակ կերակրաւք վարիլ յաւուրս պահոց եւ ուխտից: Որպէս եւ Պաւլոս ասէ. թէ՛ «Մի՛ որ զձեզ խաբեսցէ ուտելով կամ ըմբելով կամ մասամբք տաւնից կամ ամբամտիւք կամ շաբաթիւք, որ են ստուերք մահու հանդերձելոցն» (Կողոս. Բ 16): Եւ այլ ասէ. Յամենայն պարարտ կերակրոց յաւուրս պահոց եւ ուխտից մի՛ ճաշակեր, զի պահքն մարմնոյն սուգ է եւ տաւնքն մարտիրոսաց՝ յիշատակ չարչարանացն եւ տանջանացն, եւ նոքա չարչարին եւ մեք ուրախանամք՝ ուտելով եւ ըմբելով զտանջանսն պատուեմք: Նոքա վասն հաւատոց չարչարեցան եւ վասն մեր աղաչեցին զԱստուած եւ մեք ոչ պահաւք եւ աղաւթիւք եւ ճգնութեամբ զյիշատակ չարչարանացն եւ ճգնութեան նոցա կատարեմք, զի մի՛ նմանիցեմք հերձուածողացն, որ պահք ասեն եւ զարդարեն զսեղանս զինով եւ ձկամբ, եւ արիւնոտ պատարագ մատուցանեն Ջատկին իբրեւ զհրէայքն եւ անասունսն մասն առնուն եւ միաւորին, եւ ի Քրիստոսի մարմնոյն եւ յարիւնէն ի բաց կենան եւ ի վերայ այսր ամենայնի այլ եւս անառակութիւն գործեն: Եւ արդ, ո՞վ ասէ զայսպիսի պահս պահք եւ ընդունելի Աստուծոյ, զի ուր կերակուրք եւ արբեցութիւնք են, անդ են եւ խեղկատակութիւնք, անդ են եւ թատերք, ժանգաճոտութիւնք, անդ են լկտիք եւ գործիք դիւաց եւ ի նոցանէ լինին չարախաւսութիւնք եւ գոյժք եւ մարդասպանութիւնք: Վասն այնորիկ ասէ. Փակեաց Տէր զարքայութիւն ընդդէմ կերողաց եւ արբեցողաց. զի պոռնիկք եւ գողք եւ արուագէտք եւ արբեցողք եւ իգացեալք զարքայութիւն Աստուծոյ ոչ ժառանգեն^{29*}, զի կամս սրտից իւրեանց կատարեցին անառակ վարիւք՝ արտաքոյ պատուիրանացն Աստուծոյ, խցեցին զականջս իւրեանց, որպէս իժի եւ քարբի, զի մի՛ լուիցեն զձայն թովչի ճարտարի եւ մի՛ առցեն դեղ ի դեղատուէ իմաստնոյ: Վասն այսորիկ ասէ յահել աւտեանն. Յայնժամ աչք կուրաց բացցին եւ ականջք խլից լուիցեն, զի անդ յայտնի, եւ անդ ճանաչի ամենայն գործք մարդկան՝ բարոյ եւ չարի, եւ որոշեացի որոմն ի ցորենոյն: Վասն այնորիկ պարտ է պահել զպատուիրանս Աստուծոյ, որ յառաքելոցն են եւ ի հայրապետացն սահմանեալ, զի ի հայրապետացն սահմանեցաւ վասն մարդեղութեան Աստուծոյ

^{27*} ծածկելով:

^{28*} զերկելոյն:

^{29*} Տէ՛ս Ա Կորնթ. Զ 9-10:

եւ ասէն յաւուրս պահոցն մի՛ զինի եւ թթու զինի եւ մի՛ ի բերոյ որթոյ: Եւ Մովսէս ասէ. «Մի՛ ճաշակեր յաւուրս պահոց եւ ուխտից, մի՛ ի խաղողոյ եւ մի՛ չամչոյ եւ մի՛ զինոյ» (Թիւք 23): Եւ Փրկիչն ասաց. «Ոչ արբից ի բերոյ որթոյ մինչեւ նորոգեցից զձեզ յարքայութիւն Հաւր իմոյ» (Ղուկ. ԻԲ 18): Եւ բազումք էին ի նախահարցն, որ միս ուտէին եւ զինի ոչ ըմպէին. զի սուգ ունէին նախահարքն վասն Ադամայ, ապա վասն է՞ր ժողովեցան նեստորականքն^{30*} եւ ի բաց հանին ի միաբանութենէն, որ զձեթն եւ զգինին ծառոյ բեր ասացին եւ զձուկն՝ ջուրց, զի Մովսէս զձուկն մի ասաց եւ Եսայի աւձ՝ կամակոր վիշապ, եւ Յունան վիշապ ասաց, եւ առաքեալքն մարմին ասացին, եւ Բարսեղ Կեսարացին գազան ասաց: Արդ, եթէ իմացեալ էաք զնա եթէ ջուր է եւ մեք ճաշակեաք եւ մարձ կացուցանեաք զորովայնս մեր: Այլ առաքեալն զձեթ եւ զձուկն եւ զեղ եւ զպանիր մի ասացին: Եւ Պաւլոս ասէ. «Ա՛յլ մարմին ձկանց եւ ա՛յլ մարմին գազանաց եւ ա՛յլ մարմին թռչնոց» (Ա Կորնթ. ԺԵ 39) եւ ձուկն եւ թռչուն մի են. ձկանց եւ թռչնոց միապէս թելք գոյ, եւ թռչունք թռչին ընդ աւդս եւ ձկունք լողան ի ծովու եւ ամենայն ինչ կենդանի է: Եւ վասն ձիթոյ ասէ մարգարէն Դաւիթ. «Ձեթ ի պարարտութեան եւ եղ ի զարութիւն» (Սղմ. ՂԱ 11), Եւ ի կենսաբեր Սուրբ Աւետարանին ասէ. «Տուք մեզ յեղոյոյ ձերմէ, զիսհա շիջանին լապտերք մեր» (Մաթ. ԻԷ 8): Եւ ոչ ուրեք ձեթ ասացին հարքն մեր, այլ «եղ» ասէին: Եւ որ զձեթ փայտի ծնունդ ասէ կամ խոտոյ ի պատճառս ուտելոյ պահոցն: Այլ զձուկն եւ զձեթ եւ զեղ եւ զպանիր միապէս ասացին, զի նոյնպէս եղ եւ պանիր ի խոտոյ ծնանի եւ ի ջրոյ, զի առանց խոտոյ եւ ջրոյ անհնարին է կիթ տալ անասնոց: Նոյնպէս եւ ձուկն հաւասար է թռչնոց: Եւ այլ եւս խստագոյն, քանզի ձկունք թռչին ի վերայ ջրոց, իսկ եթէ ձկունք ջուր են՝ թռչունք՝ հողմ են: Եւ դու մի ընտրել ի միմեանց. կեր ի միասին զերկոսեանն, քանզի գամենայն ինչ մեծ եղեւ ձուկն, քանզի գամենայն գազանսն ցուցանէ եւ զմիմեանս կլանուն, եւ զմարդիկ ըմբեն ի քիմս իւրեանց եւ յորովայնս: Այլ կամեցան սուրբ հարքն մեր ընդ եւդոյ եւ ընդ պանրոյ միաւորել զնոսա յաղագս կրանաւորաց եւ կարգաւորաց մխիթարութեան, որպէսզի ճաշակեցեն ի մարմնոյ նոցա փոխանակ մտոյ, քանզի բազումք են, որ պատճառանաւք մեղս գործեն եւ հեզնելով^{31*} ուրասցին զպատուիրան եւ մատաղ մատուցին եւ ճաշակեցին խորհրդով եւ հայեցեցին զպատուիրադիրն^{32*}, որ կրանաւորացն չկա հրաման պատարագ մատուցանել, քան զՔրիստոս, եւ ճաշակեալ խորհրդով զսուրբ մարմինն եւ զարիւնն Քրիստոսի: Այլ որպէս ամենայն փակ բանալի ունի, նոյնպէս եւ ամենայն մեղաց ապաշխարութիւն գոյ եւ թողութիւն, զի որպէս մոմ, որ այրի ի հրոյ, նոյնպէս եւ ամենայն մեղք, յորժամ դադարեն ի մեղացն, դիւրաւ ջնջի ի ձեռն քահանային: Արդ, զիտեմք զՔրիստոս քաղցեալ եւ զիտեմք զՔրիստոս ի հինգ նկանակէ եւ յերկուս ձկանցն զհինգ հազարսն կերակրեալ՝ թող զկանայս եւ զմանկտիս, զիտեմք զՔրիստոս ծարաւի, եւ զիտեմք զՔրիստոս զջուրն ի զինի դարձուցեալ, զիտեմք զՔրիստոս ի նաւի նստեալ եւ զիտեմք զՔրիստոս ի վերայ ջուրց գնացեալ, զիտեմք զՔրիստոս մեռեալ եւ զիտեմք զՔրիստոս մեռեալս յարուցեալ, զիտեմք զՔրիստոս, զի կայր առաջի Պիղատոսի, եւ զիտեմք զՔրիստոս ընդ աջմէ Հաւր նստեալ, զիտեմք զՔրիստոս թշնամանեալ ի հրէիցն, եւ զիտեմք զՔրիստոս երկրպագեալ ի հրեշտակաց: Արդ է, ինչ որ ըստ Աստուածութեան

^{30*} նստորականքն

^{31*} հենգնելով:

^{32*} Չիք՝ ՆԲՀ (բայց՝ պատուիրանադիր, Բ, 620):

իմանի եւ է, ինչ որ ըստ մարդկութեան: Եւ վասն այսորիկ յերկուցն ասի Քրիստոս, զիտեմք զՔրիստոս ի Մարիամայ ծնեալ եւ զիտեմք զՔրիստոս յառաջ քան զյաւիտեանս:

Փառաւորեացոյք այսուհետեւ զՅիսուս Քրիստոս՝ զանքակ պարիսպն, զհիմն հաւատոյ ի վերայ վիմի հաստատեալ է, քանզի Նա է, որ ասաց ցՊետրոս, եթէ «Դու ես վիմ եւ ի վերայ այդր վիմի շինեցից զեկեղեցի Իմ սուրբ եւ դրունք դժոխոց զնա մի յաղթահարեացեն» (Մտթ. ԺԶ 18): Նոյնպէս եւ առաքեալն Պաւղոս ուսուցանէ եւ ասէ, թէ՝ «Հիմն այլ ոք ոչ կարէ դնել, քան զեղեալն, որ է Յիսուս Քրիստոս» (Ա Կորնթ. Գ 11): Աղաչեմ զձեզ այսուհետեւ եղբարք, զի ամենայն հեգուրթեամբ ուտելով եւ ըմպելով է եւ բազմադիմի յանդգնութեամբ: Արդ, մի՛ զոք յանդգնեալ գայթակղեցուցանէք եւ առ յապա ժամանակին ի դատաստանին վճարէք: Արդ, մի տայք տեղի սատանայի, զի մի՛ մատնեացէ զձեզ ի տանջանսն յաւիտեանական, այլ զՔրիստոսի փառաւորեացոյք հանապազ, զի Նմա վայելէ փառք, իշխանութիւն եւ պատիւ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն փիւ. ով եղբարք... Ամէն:

ՏԱՐԲԵՐԱԿ Բ

ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ ԵՓՐԵՄԻ ԽՈՐԻՆ ԱՍՈՐԻՈՅ ԱՄԱՅԵԱԼ ՎԱՄՆ ՅԻՇԸՆՑՆԱՏՈՒԱՅ ԵՒ ԱՅՆՈՑԻԿ ՈՐ ՈՒՏԵՆ ԶՊԱՀՍ ՈՒՐԲԱԹՈՒ ԵՒ ԶՉՈՐԵՔՇԱԲԱԹՈՒ, ԵՒ ԼԻՆԻՆ ՄԱՄՆԱԿԻՑ ԽԱՉԱՀԱՆՈՒԱՅՆ՝

Արդ¹⁻², որք, լուծանեն ուտելով զպահս Չորեքշաբաթի, եւ կամ զուրբաթի, այնպիսիքն ոչ եթէ միայն ընդ մեղաւք անկանին, այլ ի հաւատոց որոշին եւ ի քրիստոնեական հաւատն հեռանան: Վասն զի յաւուր չորեքշաբաթի եղեւ չար խորհուրդ աւձին³ նախամաւրն Եւայի: Եւ յաւուր ուրբաթու⁴ կերան ի հրաժարեցուցիչ⁵ պտղոյն եւ մերկացեալ⁶ ի լուսոյն, արտաքսեցան ի դրախտն եւ հեռացան յԱրարչէն⁷: Եւ դարձեալ յաւուր⁸ չորեքշաբաթին եղեւ մատնութեան խորհուրդն Յուդային վասն Քրիստոսի: Եւ յաւուր ուրբաթու⁹ մատնեցաւ Քրիստոս յատեանն Պոնդացոյ¹⁰ Պիղատոսի եւ դատապարտեցաւ ի մահն Խաչի: Տէրն մեր ի ձաղանս եւ ի կատականս¹¹ հրէիցն՝ եւ դու¹² պարարտութեամբ կերակրովք¹³ յաւրանա¹⁴, Տէրն քո¹⁵ ի չարչանանս խաչին՝ զքացախն ընդ¹⁸ լեղեան էարբ՝ եւ դու անոյշ զինով արբենայս: Եւ որ ում թողութեան արժանաւոր լինիցիք: Արդ, որ զչորեքշաբաթու պահսն լուծանէ՝ ընդ Յուդայի եւ ընդ աստուածասպան քահանայիցն դատեացէ ի Քրիստոսէ¹⁹: Եւ որ՝ զուրբաթն լուծանէ ընդ Պիղատոսի եւ ընդ այլ խաչահանուացն համարեցի²⁰: Իսկ որ բան անարեւն²¹ հայիոյութեան ի բերանոյ հանէ եւ յիշոցնատուն ուրացեալ է ի Քրիստոսէ²²: Լուարուք զահեղ²³ բարբառն, զոր ասէ Քրիստոս²⁴ յԱւետարանն, թէ՝ «Որ ուրացի զիս առաջի մարդկան՝ ուրացայց եւ Ես զնա առաջի Հաւր Իմոյ, որ յերկինս է»³³: Քանզի ուրացողն ոչ ունի մասն ի Քրիստոսէ Աստուծոյ՝ այլ զհուրն անշեջ եւ զպատիժ աններելի տանջանացն յաւուրն ահագին²⁵:

Արդ, զոր զպատասխանս Աստուծոյ լսել ոչ կամիցի²⁶ եւ զքարոզութիւն սրբոց գրոց ոչ

³³ Մտթ. Ժ 33, Ղուկ. ԺԲ 9:

ախորժե՝²⁷ նմանեցի այնմ որ²⁸ Դաւիթ ասէ. «Սրտմտութիւն նոցա ըստ նմանութիւն աւ-
ձին, որպէս իժի եւ քարբի, զի խցեալ է զականջս իւր, զի մի՛ լուիցէ նա զձայնս թովչի ճար-
տարի, եւ մի՛ առցէ²⁹ դեղ ի դեղատուէ իմաստնոյ»^{34*}: Աղէ, ածեք զմտաւ³⁰, թէ ո՞վ է թովչին
կամ³¹ իմաստուն դեղատուն. ճարտար թովչին³² քահանայն է եւ իմաստուն դեղատուն
Քրիստոս է³³: Ո՛վ անաւրէն եւ պիղծ յիշընցնատու ի զուր վաստակաւոր եւ գործաւոր սա-
տանայի³⁵, որպիսի հուր եւ անվախճան³⁶ տանջանք³⁷ կան եւ պահին քեզ³⁸, որ զպիղծ եւ
զանառակ բանս յիշոցացոյ³⁹ ասէս⁴⁰⁻⁴¹ մարդկան եւ անմեղ⁴² անասնոց: Ո՛վ⁴³ մահաշունչ
բերան եւ անաւրէնութեան պաշտանեայ եւ սուտ քրիստոնեայ, զի՞նչ ունիս ասել աստո-
ւածային պատուիրանացն, որ ասէ. «Պատուեա զհայր քո եւ զմայր»^{35*}: Եւ դու հայիոյես
զբերան եւ զհաւատ հաւր քոյ եւ զմար, զաչս եւ զականջս յանուանէ ի յիշես եւ յիշընցաւք
հայիոյես, անարգես եւ քամահես⁴⁴: Զի՞նչ ունիմ⁴⁵ պատասխանել⁴⁶ արեւնսդրացն հնոց եւ
նորոց⁴⁷, որ հայիոյես պիղծ եւ զազիր յիշընցաւք զմարդն, որ պատկեր է Աստուծոյ եւ զա-
նասուն, որ արհնաբանիչք են Աստուծոյ, լուր զինչ ասէ մարգարէն. «Գազան եւ անասուն
զՏէր արհնէք»^{36*}. Եւ դուք անգեղջ սրտիւ զայնպիսիսն հայիոյէք, մանաւանդ, զորս տո-
ւեալ է Աստուած ի ծառայութիւն ձեզ եւ յաւգնութիւն տկարութեան մերում, զոր լծեմք եւ
կրթեմք, հեծնումք եւ բառնամք, զբուրդն զգեւումք, զմազն առնեմք, որոց պարտապան եմք
դարմանել եւ զպիտոյս կարգացն լցուցանել, լաւ եւ անուշ պահել, զոհանալ զնոցա տո-
ւաղէն մեզ ի մադաթ եւ յաւգնականութիւն: Ով պիղծ բերան եւ անաւրէն յիշընցնատու
զի՞նչ լինիս տալ դու պատասխանի Աստուծոյ, որ հայիոյես զստեղծուած Նորա, զոր բա-
րերարութեամբն Իւրով Աստուած տուեալ ի շահ եւ յաւգուտ քեզ: Տես, թէ որով կարես
գտանել քեզ թողութիւն մեղաց դու, ով պահսակեր զամենայն բարիս ունիս քեզ ի վայել
խիստ ծանր է եւ դժուարին, թէ ի շաբաթն երկու ար պահես եւ զայն ոչ թէ ծոմով, զոր
պարտ է ծոմաջան պահել, եւ դու զայն զինով եւ ձկամք լուծանես: Եւ զո՞ր ներեալ թողու-
թիւն ունիս գտանել յԱստուծոյ⁴⁸: Մարգարէքն պահեցին եւ արեւնս եդին պահել, եւ առա-
քեալքն զնոյնս⁴⁹ հաստատեցին: Տես, զի Քրիստոս վկայէ զասելն փարիսեցւոյն⁵⁰, թէ՛ «Պա-
հեմ երկիցս ի շաբաթու»^{37*}: Յայտ է, որ զչորեքշաբաթն եւ զուրբաթն⁵¹ ասէ. թէպէտ եւ նա
վրիպեալ⁵² ի վարձուցն վասն սնափառութեան իւրոյ, սակայն սրբոցն արեւնս եդեալ է
պահել զայն աւուրսն, եւ առաքեալքն զիրս եւ⁵⁵ ընթերցուածս կարգեցին նոյն աւուրցն եւ
ծոմաջան պնդութեամբ պահել պատուիրեցին, որպէս յայտ է ընթերցուածոցն Տեառն եդ-
բորն⁵⁶ Յակոբայ, որ յաւուրս քառասնորդաց պահոցս եդեալ է եւ սահմանեալ ի չորեքշա-
բաթու եւ յուրբաթու⁵⁷: Եւ դու զի՞արդ համարձակիս յուտել մինչ զի եւ զինով եւս զեխեալ
գտանես եւ արբեցութեամբ շրայտիս⁵⁸ եւ յանառակ մեղս թաթախիս եւ անաւրէն որկորս-
տութեամբ լիանաս: Եւ զո՞ր ներել թողութիւն մեղաց ունիս գտանիլ եւ կամ յորպիսի՞ ա-
հագին տանջանացն ակն ունիս ապրել, որ զայնպիսի սուրբ աւուրսն ապականես
որկորստութեամբ քով⁵⁹: Եւ դու անաւրէն բարկացաւդ ո՞չ լուար ի Սաղմոսէն եւ յԱռաքե-

³⁴ Սղմ. ԾԷ 5-6:

³⁵ Ելք Ի 12. Օրէնք Ե 16, Մտթ. ԺԹ 19, Մրկ. Է 10, Ժ 19, Ղուկ. ԺԸ 20, Եփես. Զ 3:

³⁶ Հմմտ. Սղմ. ՃԽԸ 10:

³⁷ Սղմ. ԼԳ 14-15:

լոյն, թէ՞⁶⁰ «Բարկանայք եւ մի մեղանչէք»^{38*}, եւ զՏեառն հրաման⁶¹, թէ՛ «Որ բարկանայ եղ-
բար իւրում ի տարապարտուց՝ պարտապան լիցի գեհեան հրոյն»^{39*}: Զայս Տէրն իսկ ասէ
եւ ոչ առաքեալ եւ կամ մարգարէ⁶²: Եւ Յակոբոս Տեառնեղբայրն ասէ, թէ՛ «Բարկութիւն
մարդոյ զարդարութիւն Աստուծոյ ոչ գործէ»^{40*}: Եւ դու⁶³ զի՞նչ ունիս տալ Աստուծոյ պա-
տասխանի, որ ոչ միայն բարկանաս, այլ եւ անաւրէն հայհոյութեամբ եւ յիշոցնատըու-
թեամբ⁶⁴ ի բարկութիւն շարժես եւ⁶⁵ զայրացուցանես զանբարկանալին Աստուած: Ասելով
մարդոյն, որ ըստ պատկերին Աստուծոյ յարիներալ է, թէ այս ի՞նչ չարալուր բարբառով
զքո հաւատդ, զքո բերանդ: Զնոյն ասես եւ անմեղ անասնոցն, որ քեզ ի ծառայութիւն տո-
ւեալ է զԱստուծոյ եւ յաւգնականութիւն տկարութեանդ քո⁶⁶ տուրք եւ պարգեւք մեծք⁶⁷
յԱստուծոյ, որ զոմն լծես եւ զայլն⁶⁷ կրես, զմինն բառնաս եւ զմեւսն հեծնուս, եւ⁶⁹ այնցիկ
բարկանա՞ս, զայնոսիկ հարկանե՞ս եւ հայհոյե՞ս, եւ նոցա յիշո՞ցն տաս, որ քեզ ոտք են եւ
ձեռք, մշակ եւ հաց, վաստակ⁷⁰. եւ զո՞ր գեհեան չես ընդունելոց եւ կամ զո՞ր խաւար աղ-
ջամղջին չես ժառանգելոց եւ կամ յո՞ր տարտարոս չիցես⁷¹ երթալոց, վասն զի այն⁷² ամե-
նայն հայհոյանք յԱրարիչ նոցա վերաբերի⁷³: Եւ արդ, եթէ զղջանաս ի մեղաց եւ փոշիմա-
նիս յիշընցացդ, դառնաս յանառակ վարուցդ եւ խոստովանեալ ապաշխարես⁷⁴ զչարաչար
յանցանսդ՝ գոյ ներումն եւ կայ յոյս գտանել թողութիւն անուղղայ գնացիցդ եւ ծանրագոյն
պարտուցդ⁷⁵: Լուր մարգարէին, որ ասէ. «Լռեցոյ զլեզու քո ի յարութենէ եւ շրթոնք քո մի՛
խաւսեսցի զնենգութիւն: Խոտորեա ի չարէ եւ արա զբարի, խնդրեա զխաղաղութիւն եւ
երթ զհետ նորա»^{41*}: Իսկ որ այսմ ոչ լսէ որ անսա եւ ոչ հնազանդի⁷⁷, այնպիսոյն պիղծ են
եւ պահսն⁷⁸ պիղծ է մատաղն, պիղծ են եւ խունկն: Ով անաւրէն հայհոյիչ, յորժամ⁷⁹
զկամսն սատանայի առնես, զի՞ արդ իշխես բանալ զբերան քո եւ ասել. «Հայր մեր, որ յեր-
կինսդ ես»: «Այնպիսոյն⁸⁰ ասէ Հայրն երկնաւոր, թէ ոչ լսեմ Ես⁸¹ քեզ, այլ նա լսէ քեզ, զո-
րոյ⁸² զկամսն կատարես»⁸³:

Լուարուք զբանս ահագինս⁸⁴ եւ զարհուրեցարուք եւ մի մնասցուք աւուրն անաւգնա-
կանի եւ անհնարի⁸⁵: Այլ աստէն խոտորեցուք ի չարեաց եւ արացուք զբարիս, խոստո-
վանեցուք զմեղս եւ ապաշխարեցուք զյանցանս, զի մի յորժամ ցաւքն նեղեն զմեզ եւ
մեղքն մեր յիշատակին ի միտս մեր եւ յանցանք մեր շուրջանակի պատեն զմեաւք եւ դու
վայ եւ եղուկ ասես եւ ոչ ինչ աւգտիս⁸⁶: Ո՛վ թշուառական զի՞նչ ասես⁸⁷ յայնժամ եւ կամ
զի՞արդ ապրեսցիս. մի՛ վստահանար ի բարեկենդանութիւն քո, քանզի չար է արն այն
մեղաւորաց, յայնժամ դողաս եւ սարսափես⁸⁸ եւ զատամունս կրճտես եւ ոչ ոք է, որ աւգնէ
եւ փրկէ զքեզ, քանզի ճեպումն է հոգւոյ եւ տագնապ մարմնոյդ, որ զհոգիդ ի քէն⁸⁹ ի բաց
պահանջեն, եւ դու ոչ կարես ժամանել յաւգնականութիւն անձին քում: Զի գող է արն այն
եւ երագ հասանէ, եւ դու ոչ զիտես, թէ ի գետ⁹⁰ անկանիս կամ թէ ի ծով խեղդիս: Ոչ զիտես,
թէ քարավեժ լինիս եւ կամ թէ հողով ծածկիս: Ոչ զիտես, թէ սրով մեռանիս եւ կամ թէ գա-
զանակուր լինիս⁹¹ եւ կամ այլ որոգայթիւ անապաշխար մեռանիս եւ երթաս⁹² ի հուր գե-

³⁸ Սղմ. Դ 5, Եփես. Դ 26:

³⁹ Մտթ. Ե 22:

⁴⁰ Յակ. Ա 20:

⁴¹ Սղմ. ԼԳ 14-15:

հենին, ուր ոչ ոք կարելի չէր արգելափակել լինելը⁹³ քեզ յանողորմ դատաստանին. ո՛չ հայր եւ ո՛չ մայր եւ ո՛չ եղբայր եւ ո՛չ քոյր եւ ո՛չ այլ ազգական եւ կամ բարեկամ ո՛չ այր զկին ազատել կարել եւ ո՛չ կին՝ զայր, ո՛չ եղբայր⁹⁴ զեղբայր կարել թափել եւ ո՛չ հայր զորդի կարել փրկել, զոր ասել մարգարէն. «Եղբայր ոչ փրկել եւ ոչ փրկել մարդ»^{42*}, բայց միայն՝ բարեգործութիւնք մեր⁹⁵: Արդ, եղբայր⁹⁶, մեղաւք մի ելանէր⁹⁷ յաշխարհէս անապաշխար եւ մի՛⁹⁸ լինիր հրոյ բաժին յաւիտենական⁹⁹: Այլ զղջացիր¹⁰⁰ երթ եւ ժառանգեաւ ուրախութեամբ¹⁰² զկեանսն յաւիտենականս: Յուսա յԱստուած եւ դիմեա ի դուռն եկեղեցւոյն՝ զղջմամբ սրտի եւ խոստովանութեան մեղաց ի ձեռն¹⁰³ քահանային, քանզի եկեղեցին քաւարան է մեղաւորաց, ժողովարան՝ ցրուեցելոց եւ դարձուցիչ մոլորելոց¹⁰⁴, դուռն է երկնից եւ ճանապարհի արքայութեան բնակարան սրբոց եւ նաւահանգիստ արդարոց, մայր եւ դայեակ¹⁰⁵ ամենեցուն, որք հաւատով մտանեն ընդ դրունս նորա¹⁰⁶ եւ խոստովանութեամբ եւ արհնութեամբ ի յարկս նորա: Իսկ քահանայն փոխանորդ է առաքելոցն եւ հայր ժողովրդեան, ուսուցիչ եւ խնամածու եւ կարող առ ի թողուլ զմեղս: Որպէս եւ Քրիստոս հրամայեաց Պետրոսի, թէ՛ «Ձոր կապիցեք¹⁰⁷ յերկրի՝ եղիցի կապեալ յերկինս եւ զոր արձակեսցես յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յերկինս»^{43*}: Բայց որ երթայ ընդ հետոցն Պետրոսի եւ ոչ որ¹⁰⁸ վաճառէ զշնորհս Հոգւոյն Սրբոյ արծաթոյ՝ նա կարող է թողուլ զմեղս որպէս կենարարն զմեղս¹⁰⁹ զպոռնկին եւ զաւագակին, զմաքսաւորին եւ զանդամալուծին: Զի զոր դու հաւատով խոստովանիս¹¹⁰ քահանային՝ թողու քեզ մեծ Քահանայապետն Քրիստոս¹¹¹ եւ ազատեսցէ զքեզ յաւիտենական¹¹² տանջանացն:

Ո՛վ մարդ, մի՛ յուսար ի վաստակս¹¹³ ծերութեան քո եւ մի՛ ասեր, թէ՛ ի ծերութեան ապաշխարեմ: Զի գող է սատանա¹¹⁴, խաբէ եւ կորուսանէ զքեզ եւ ոչ ժամանես ապաշխարելն, այս է՝ դադարել ի մեղաց¹¹⁵: Մեղանչելն մարդկաւրէն է, եւ անդարձ ի մեղս մնալ սատանայի արէն է¹¹⁶:

Բայց պարտ է նախ երթալ առ քահանայն զղջմամբ եւ արտասուալ¹¹⁷ եւ խոստովանել զմեղս եւ ոչ թագուցանել: Եւ թէ ի միոջե¹¹⁸ քահանայէ ամաչելով թագուցանես զմեղս քո եւ ոչ խոստովանիս՝ ի տիեզերական հրապարակին զի՞նչ արասցես, ուր բիրք բիրուց եւ հազարք հազարաց ժողովին, եւ գաղտնիք մարդկան յայտնեալ հրապարակին¹¹⁹: Յայնժամն է ամալթն ահագին, յայնժամն է¹²⁰ պատկառանքն սոսկալի: Իսկ որ ճշմարտապէս¹²¹ խոստովանի զմեղս իւր զամենայն եւ հաղորդի մարմնոյ եւ արեան Որդոյն Աստուծոյ, եւ¹²² վախճանի¹²³ տանին զնա հրեշտակք բարիք ընդ ամպս լուսաւորս¹²⁴: Ունելով զհաղորդութիւն յաջոյ ձեռինն որպէս զմոմեղէն եւ զխոստովանութիւն որպէս զմատանի արքունական ի միւս ձեռինն¹²⁵: Նմա դոնապանն բանա եւ ժամանեալ հասանէ առաջի փառաց աթոռոյ Աստուածութեան: Իսկ աստ մտանէ հաղորդութիւն ի մարմին հաղորդաւորին եւ հանէ զսառնացեալ¹²⁶ մեղս ի նմանէ եւ առնէ զնա անմեղ իբրեւ¹²⁷ զոսկերս մարտիրոսաց: Իսկ որ ոչ խոստովանի՝ եւ յետին թռչակին¹²⁸ արժանի ոչ լինի, առնուն հրեշտակք զայնպիսի հոգին եւ տանին ընդ աւղն¹²⁹ խաւարային եւ նմա դոնապանն ոչ

42- Մղմ. ԺԸ 18:

43- Մտթ. ԺԸ 18:

բանա, քանզի ոչ ունի զարքունական մատանին եւ ոչ մոմեղէն լուսատու¹³⁰ յաջոյ ձեռնին:

Արդ, աղաչեմ զձեզ, ով քահանայք՝ հաց քաղցելոց եւ¹³¹ աղբիւր ծարաւելոց եւ առաջ-նորդք մոլորելոց, որք զվերակացութիւնդ ընկալայք ի Հոգւոյն Սրբոյ, զգուշացարուք¹³² ժողովրդեանն Քրիստոսի, զի վասն նոցա համարս տալոց էք յաւուրն դատաստանին: Արդ, տեսէք եւ զգոյշ կացէք, զգերեալսն ի սատանայէ դարձուցէք, զհիւանդացեալսն մեղաւք առողջացուցէք¹³³, զմարդս պատուական ըստ պատկերին Աստուծոյ յանարգ մեղացն հանէք, զի բերան Աստուծոյ կոչեսցիք: Իսկ որ ոչ լսէ քահանային եւ մնացէ անապաշխար՝ քահանայն անպարտ է յարենէ նորա: Ըստ մարգարէին, որ ասէ¹³⁴ «Անաւրէնն յանաւրէնութեան իւրում մեռցի եւ դու զանձն քո ապրեցուցես»^{44*}: Ապա թէ «ոչ զգուշանայցես նմա»¹³⁵ զարիւն նորա ի ձեռաց քոց խնդրեցից»^{45*}: Եւ նա¹³⁶, որ աստ ոչ լսէ¹³⁷ քահանային զքարոզ պատուիրանին եւ ոչ անդ լսէ ի Քրիստոսէ «Աւրինեալք Հաւր իմոյ եկայք»⁴⁶ «-ն»¹³⁸: Այլ զայն լսէք, թէ՛ «Երթայք յինէն, անիծեալք ի հուրն յախտենական»^{47*}:

Ո՛վ եղբայրք, երկերուք ի հրոյն, զի անշէջ է, վախեցէք ի մահուանէ, զի դառն է: Երկերուք ի սառնամանեացն, զի անտապ է¹³⁹: Վախեցէք ի յորդանցն, զի անքուն են¹⁴⁰: Զարհուրեցարուք¹⁴¹ ի տարտարոսացն, զի անդադար են: Մոսկացարուք¹⁴² ի խաւարէն, զի աննշոյլ է: Սարսեցէք ի լալ աչացն¹⁴³, զի սաստիկ են: Մասանեցարուք¹⁴⁴ ի կրճել ատամանցն, զի ահագին է: Երկերուք ի Դատաւորէն, զի անաչառ է: Վախեցէք ի Դատաւորէն, զի ահաւոր է: Զարհուրեցէք ի յատենէն, զի անկաշառ է¹⁴⁵: Սարսեցէք¹⁴⁶ ի հրեշտակացն, զի անողորմ են: Պատկառեցէք ի յամաւթոյն, զի անվրէպ է: Դողացէք ի տանջանացն, զի անանց է: Զանգիտեալ սարսեցէք ի չարչարանացն, զի յախտենական է¹⁴⁷: Սիրելիք, աստ սերմանեցուք¹⁴⁸ զողորմութիւն, զի անդ հնձեցուք զբարութիւն: Աստէն տացուք յաղքատն, զի¹⁴⁹ անդէն առցուք յԱստուծոյ: Աստէն¹⁵⁰ տեցուք զհիւանդսն, զի անդէն տեցուք զՔրիստոս¹⁵¹: Աստէն խնդրեցուք եւ անդէն առցուք: Աստ աշխատեցուք եւ անդ հանգիցուք: Աստ պահեցուք¹⁵² եւ անդ վայելեցուք: Աստ լացցուք եւ անդ ծիծաղեցուք: Աստէն սգացուք¹⁵³ եւ անդէն խնդացուք: Աստ տրտմեցուք եւ անդ ուրախացուք: Աստ սուգ¹⁵⁴ մտցուք, զի անդ ուրախացուք: Աստ զհերս ընկալցուք, զի անդ ի Քրիստոսէ զփոխարենն առցուք: Աստ զսրբոց ոտս լուսացուք, զի անդ ի Քրիստոսէ մեծարեցուք: Աստ զորքս եւ զայրիս խնամեալ սփոփեցուք¹⁵⁵, զի անտի Հոգւոյն Սրբոյ մխիթարեցուք: Աստ կանոնաց սրբոց հնազանդ լիցուք, զի անդ ի Հաւրէ Աստուծոյ աւրինեցուք:

ՏԱՐՐՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ

Խորագիր. B Երանելոյն Եփրեմի Ասորւոյ ասացեալ Վասն լուծանելոյ
զչորեքշաբաթն եւ զուրբաթն

Բնագիր՝ 1-2 B Արդ, որ ոք լուծանէ զպահս ուրբաթին եւ զչորեքշաբաթին ոչ թէ միայն մեղանչէ, այլ ի հաւատոց ուրացեալ է չար եւս քան զանհաւատն է եւ ի քրիստոսական

⁴⁴ Եզեկ. Գ 19:

⁴⁵ Անդ, 20:վ

⁴⁶ Մտթ. ԻԵ 34:

⁴⁷ Մտթ. ԻԵ 41:

արինացն հեռացեալ է: Եւ արդ, գիտելի է, զի **փիս**. Արդ... հեռանան: Վասն: **3** Բ աւձին ընդ: **4** Բ Ուրբաթին: **5** Բ **չիք** հրաժարեցուցիչ: **6** Բ մերկացան: **7** Բ **չիք** եւ հեռացան յԱրարչէն: **8** Բ ի **փիս**. յաւուր: **9** Բ Ուրբաթի: **10** Բ **չիք** Պոնդացոյ: **11** Բ կայտական: **12** Բ դուք: **13** Բ պարարտ կերակրաւք: **14** Բ յաւրանայք: **15** Բ մեր **փիս** քո: **16** Բ անուշանայք: **17** Բ Յիսուս Քրիստոս **փիս** քո: **18** Բ **չիք** ընդ: **19** Բ դատապարտեսցի յԱստուծոյ: **20** Բ դատեսի **փիս** համարեսցի: **21** Բ **չիք** անարէն: **22** Բ յիշունց տայ՝ ի հաւատն ուրացեալ է եւ Քրիստոսէ յետս կացեալս. **փիս** յիշոցնատուն... Քրիստոսէ: **23** Բ Եւ արդ, ով պահսակեր, լուարուք զահ եւ զահեղ **փիս** Լուարուք զահեղ: **24** Բ **չիք** Քրիստոս: **25** Բ այլ՝ ի սատանայէ: Նոյնպէս եւ ամենայն յիշընցնատունքն ի կարգ անհաւատիցն զանշէջ հուր գեհենին ընկալցին եւ պատուհասն աններելի տանջանացն յաւուրն ահագին **փիս** Աստուծոյ, այլ ահագին: **26** Բ կամիմ: **27** Բ **չիք** եւ զքարոզութիւն... ախորժէ: **28** Բ նման է իժին եւ քարբին, զոր **փիս** նմանեսցի այնմ, որ: **29** Բ առ ի չլսել զձայնս թովչի ճարտարի ոչ առնէ **փիս** զի մի լուիցէ... առցէ: **30** Բ Արդ, գիտելի է, պարտ է **փիս** Աղէ... զմտաւ: **31** Բ կամ ո՞վ է: **32** Բ թովիչն ճարտար: **33** Բ Աստուած փիս Քրիստոս է: **34** Բ պէտք (այսպէս եւ այլուր): **35** Բ անաւուտ բարբանջող փիս գործաւոր սատանայի: **36** Բ աններելի: **37** Բ **չիք** կան: **38** Բ ձեզ: **39** Բ յիշընցացոյ: **40-41** Բ ասէք: **42** Բ **չիք** անմեղ: **43-44** Բ **չիք** Ով... քամահես: **45** Բ ունիք: **46** Բ ասել: **47-48** Բ լուծանես զպահս Չորեքշաբաթին եւ զՈւրբաթին **փիս** որ... յԱստուծոյ: **49** Բ զնոյն: **50** Բ փարիսեցոյն: **51** Բ զուրբաթն եւ զչորեքշաբաթն: **52** Բ վրիպեցաւ: **53** Բ այլ **փիս** Իւրոյ, սակայն: **54** Բ աւուրն: **55** Բ **չիք** եւ: **56** Բ **չիք** Տեառնեղբորն: **57** Բ որ Աւագ պահոց Չորեքշաբաթին եւ յուրբաթին կարգեալ է **փիս** որ յաւուրս... յՈւրբաթոյ: **58** Բ շրւատիս: **59** Բ շոպլութեամբ քոց **փիս** որկորստութեամբ քով: **60** Բ որ ասէ **փիս** թէ: **61** Բ Եւ տէրն իսկ ասէ **փիս** եւ զՏեառն հրաման: **62** Բ **չիք** զայս... մարգարէ: **63** Բ **չիք** դու: **64** Բ յիշընցնատուութեամբ: **65** Բ **չիք** ի բարկութիւն շարժես: **66** Բ քո տըւեալ է: **67** Բ տուրս եւ շնորհս **փիս** տուրք... մեծք: **68** Բ զոմն **փիս** զայն: **69** Բ զոմն հեծնուս եւ զոմն բառնաս **փիս** զմինն... եւ: **70** Բ Չայնպիսիսն հայհոյես եւ այնոցիկ բարկանաս եւ նոցա յիշոցն տաս **փիս** այնոցիկ... վաստակ: **71** Բ չես: **72** Բ **չիք** այն: **73** Բ ել **փիս** վերաբերի: **74** Բ ապաշաւես: **75** Բ **չիք** եւ ծանրագոյն պարտուցոյ: **76** Բ **չիք** խնդրես... նորա: **77** Բ **չիք** ոչ անսա... հնազանդի: **78** Բ պիղծ են եւ պահքն **փիս** պիղծ են... պահսն: **79** Բ երբ դու **փիս** յորժամ: **80** Բ Զի **փիս** Այնպիսոյն: **81** Բ **չիք** եւ: **82** Բ որ: **83** Բ կատարեցեր: **84** Բ **չիք** ահագինս: **85** Բ **չիք** եւ անհնարի: **86** Բ աւկտիս: **87** Բ գործես **փիս** աւես: **88** Բ սարսափի: **89** Բ **չիք** ի քէն: **90-91** Բ ի սար կորչիս եւ կամ թէ ի ձեր որոգայթիս: Ո՞ գիտէ, թէ ի ջուր անկանիս եւ կամ քարավէժ լինիս: Ո՞ կարծ է, թէ սրով մեռանիս եւ կամ զազանաբեկ լինիս **փիս** ի գետ... լինիս: **92** Բ գնաս **փիս** երթաս: **93** Բ աւզնել **փիս** աւզնական լինել: **94-95** Բ ոչ հայր՝ զորդի եւ ոչ քոյր զեղբայր, այլ միայն բարեգործութիւն իւրաքանչիւրոց զինքն ազատէ **փիս** ոչ եղբայր... մեր: **96** Բ **չիք** եղբայր (Բ եղբայրք): **97** Բ ելանէք: **98** Բ **չիք** եւ մի: **99** Բ յաւիտենականին: **100-101** Բ այլ ապաշխարութեամբ երթ **փիս**: այլ զղջացիր... արդարացեալ: **102** Բ **չիք** ուրախութեամբ: **103** Բ խոստովանեա **փիս** զղջմամբ... ձեռն: **104** Բ **չիք** եւ դարձուցիչ մոլորելոց... դայեակ: **106** Բ նորա հաւատով: **107** Բ կապեսցես: **108** Բ **չիք** որ: **109** Բ **չիք** զմեղս: **110** Բ խոստովանիս հաւատով: **111** Բ **չիք** Քրիստոս: **112** Բ յաւիտենից: **113** Բ վաստակ: **114** Բ թշնամին: **115** Բ ոչ թողու ապաշխարել քեզ զմեղս քո: Եւ թէ զի՞նչ է ապաշխարելն, ոչ այլ ինչ քան դադարել ի մեղաց **փիս** ոչ ժամանես... ի մեղաց: **116** Բ եւ չդադարելն ի մեղաց՝ սատանայական **փիս** եւ անդարձ... արբէն է: **117** Բ **չիք** զղջմամբ եւ արտասուաւք: **118** Բ ոչ ի միոջ **փիս** ի միոջէ: **119** Բ յայտնին **փիս** յայտ-

նեալ հրապարակին: **120** **Բ չիք ամառն... յայնժամն է:** **121** **Ա չիք** ճշմարտապես: **122** **Բ** յայն-
ժամ **փի** է: **123** **Բ** վաղջանի: **124** **Ա** լուսեղեն: **125** **Ա չիք** ի միւս ձեռին: **126** **Բ** զստացեալ:
127 **Ա** որպէս **փի** անմեղ իբրեւ: **128** **Բ** թուշակին: **129** **Բ** արթն: **130** **Բ չիք** լուսատու: **131** **Ա**
չիք հաց... է: **132** **Ա** զգոյշ լերուք **փի** զգուշացարուք: **133** **Ա** ողջացուցէք: **134** **Ա** թէ **փի** որ
ասէ: **135** **Բ** դու քահանայ **փի** նմա: **136** **Ա** այն: **137** **Ա** լսէ աստ: **138** **Ա** «իմոյ եկայք»ն: **139** **Բ**
ոչ ունի ջերմութիւն **փի** անտապ է: **140** **Բ չիք** Վախերուք... անքուն են: **141** **Ա** Զգուշացա-
րուք: **142** **Ա** **Զահի հարէք փի սոսկացարուք:** **143** **Բ լալանացն փի լալ աչացն:** **144** **Ա Մա-**
սանեցայք: **145** **Ա չիք** զարհուրեցէք... անկաշառ է: **146** **Ա** զարհուրեցարուք **փի** Սարսեցէք:
147 **Ա չիք** պատկառեցէք... յաւիտենական է: **148** **Բ** սերմանեցարուք: **149** **Ա** էւ **փի** զի: **150-**
151 **Ա չիք** աստէն... զՔրիստոս: **152** **Բ** վաստակեցուք **փի** պահեցուք: **153** **Բ** զգացուք:
154 **Բ** սուք: **155** **Բ** ամփոփեցուք **փի** սփոփեցուք: